

Калі зірнем мы на тое, што за некалькі год зроблена намі, беларусамі, над падняцьцем свайго нацыянальнага багацтва, то адно толькі душа можа радавацца. У некалькі год мы зрабілі тое, што ў палякаў і расейцаў рабілася чуць ня цэлымі сталецыямі. Выходзіць у съвет колькі беларускіх газэт, друкуюцца кожны год дзесяткі кніжак розных названьняў, закладаюцца беларускія выдавецція суполкі, кнігарні і т.п. І ўсё гэта робіць сам народ ці сваёй шчырай працай для Бацькаўшчыны, ці сваімі запрацаванымі капейкамі, аддаванымі на беларускія газэты, кнігі. Працуем для ідэі і будуем самі сабе новае, лепшае жыццё. Дык працујма ж далей! Ня будзе нам страшны гэты паганы над намі торг нашых нязваных і насланых апекуноў.

Янка Купала,
рэдактар «Нашай Нівы»
1914

№ 25 (527) 6 ліпеня 2007

www.nn.by

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Беларусі прадыктавалі
ўмовы атрыманыя
расейскага крэдыта

На перамовах Фрадкова
з Сідорскім 29 чэрвеня
Расея выставіла новыя
патрабаваныні.
Старонка 9.

Чавэс і Лукашэнка
хочуць кіраваць яшчэ
20 гадоў

Паслья Масквы, дзе яго

сустрэлі даволі холадна,
прэзыдэнт Вэнэсуэлы
Уга Чавэс, у кампаніі
сваіх сына, дачкі і
ўнукаў, пабываў у
Беларусі. Старонка 4.

Устаноўчы звезд
«Белай Русі»
адбудзеца ўвосені
У Аргкамітэт увайшлі
прадстаўнікі ўсіх
сацыяльных групаў.

Старонка 6.

Янычары XXI
стагодзьдзя

Юбілейны тыдзень Янкі
Купалы ў аглядзе Віталя
Тараса. Старонка 11.

73 працэнты
абітурыентаў выбралі
беларускую мову

Нягледзачы на перавод
выкладаньня гісторыі на

расейскую мову, здаваць
па-беларуску захацела
большасць.

Старонка 7.

У Менску з'явіліся
мікраараён Брылевічы і
вуліца Ігнатоўскага

Жэстам прымірэнья з
Польшчай выглядае
з'яўленне вуліцы
Гедройца.

Старонка 5.

АПЫТАНЬНЕ НА NN.BY

А для Вас 3 Ліпеня съята?

так, съята	52 (12.3%)
не, ня съята	232 (55.0%)
съята выезду за горад	138 (32.7%)

Усяго прагаласавала: 422

Дні Купалы ў Купалаўскім

«Тутэйшыя» і «Сны
аб Беларусі» ў юбілейны дні.

Вясёлай «Паўлінкай» 4 ліпеня Нацыянальны акаадэмічны тэатар імя Янкі Купалы распачаў дні паказу твораў, прысьвеченых 125-годдзю Янкі Купалы.

5 ліпеня Купалаўскі тэатар запрашае на ледзімера спектакль «Тутэйшыя» ў пастаноўцы Пінгіна.

6 і 8 ліпеня можна будзе пабачыць прэм'еру «Сны аб Беларусі» паводле п'есы Ўладзімера Каараткевіча «Калыска чатырох чарапуніц» і выбраных твораў Янкі Купалы (рэцэнзію на эты спектакль чытайце на старонцы 14).

У гэтыя съяточныя дні на сцену выйдуть зоркі беларускага тэатру: Генадзь Аўсянікаў, Марыя Захарэвіч, Генадзь Гарбук, Арнольд Памазан, Мікалай Кірычэнка, Зоя Белахвосцік, Віктар Манаеў, а таксама найлепшыя акторы маладзейшага пакаленія.

Ул.інф.

«Рух за Свабоду» ладзіць съята ў Вязынцы

Аргкамітэт Руху «За Свабоду» 7 ліпеня (субота) зьбіраецца зладзіць імпрэзу ў Вязынцы (Маладэчанскі р-н) да 125-годдзя Янкі Купалы.

А 12:00 на Вязынцы пачнеца афіцыйнае съятуванье, якое ладзіцца мясцовымі ўладамі і чаргінцоўскім саюзам пісьменнікаў. Сябры Аргкамітету заклікаюць сваіх прыхільнікаў сабрацца недалёка ад помніку Янкі Купалу дзесьці а 14:30, пасля таго як скон-

чыцца афіцыйная частка. На імпрэзе будуть выступаць бард Віктар Шалкевіч і гурт «Рэха», магчыма, таксама Кася Камоцкая і Эдуард Акулін. Справа скончыцца съяточным пінкіком.

Мае прыехаць і Аляксандар Мілінкевіч.

У Вязынку можна даеаць электрычкамі Менск—Маладэчна, Менск—Алехнавічы з чыгуначнага вакзалу.

ЗП

Сем гадоў таму зынік Завадзкі

7 ліпеня журналісты Беларусі ўзгадваюць Дзьмітрыя Завадзкага, які зынік прыняў съяты на абставінах у 2000 годзе. За ягонае выкраданье асуђаныя былія байцы з часыці палкоўніка Паўлічэнкі. Аднак па сённяня невядома, што з Завадзкім стала. Сем год маўчаць улады і дзяржавы СМИ.

Мы помнім Зымітра.

КАМЭНТАР РЭДАКЦЫІ

Яшчэ раз
аб Програме
Каліноўскага: перабор

Стварэнне Програмы Каліноўскага было вялікім праектам, і масавы разавы набор мінулага году зрабіў вялікае ўражанье. Ён вывеў з-пад удараў многіх маладых людзей.

Універсытэтам быў дадзены загад устрымлівіца ад выключэння студэнтаў. У гэтым быў галоўны посып праGRAMы, інвэстыцыя ў будучыню.

Цяпер важна рацыянальна выкарыстаць адкрытыя магчымасці. Стала вядома, што сёлета па Програме Каліноўскага толькі Польшча гатовая прыняць 70 беларускіх студэнтаў.

Безумоўна мусіць мець магчымасць навучацца выключаныя з універсытэтаў за палітыку — як Юрась Алейнік, а таксама тыя, каму пагражае рэальная небясьпека. Аднак такіх няшмат, бадай, намнога менш за 70 чалавек. Ахоп праGRAMай іншых людзей супяречыў бы ідэалам Каліноўскага. Скарачэнне колькасці скрыўджаных, выключаных — задача і крытэрый посыпеху праGRAMы. Пагоня за колькасцю, наадварот, дыскрэдытавала б стваральнікаў праGRAMы і размывала прынцыпы незалежнага грамадства.

Удзел у альтэрнатыўных палітычных асародках і ці навучанье ў альтэрнатыўных навучальных установах не павінны быць падставамі для выезду на вучобу за мяжу. Гэта, урэшце, скрыўляла б лёсы саміх юнакоў, як любая незаслужаная ўзнагарода.

«Нашу Ніву» ўганаравалі ў Нобэлеўскім інстытуце

У Нобэлеўскім інстытуце ў Осла адбылася ўрачыстая цырымонія ўзнагароджання прэміяй імя Герда Буцэрыюса. Сярод сёлетніх ляўрэатаў — газета «Наша Ніва», беларускі мультымэдыйны праект «CD-mag», а таксама чатыры выданыя ад Pacel і Азэрбайджану.

Паводле журы, «усе ляўрэаты — съмелья людзі, працујуць ва ўмовах жорсткага ціску ўладаў».

Гэта прэмія для журналістаў была заснаваная ў 1999 годзе.

Ваза, дзеци, прэзыдэнт

Сёлета съяткаваньне мала рознілася ад мінулых гадоў.

Хіба што толькі не было традыцыйнай деманстрацыі вайсковай і сельскагаспадарчай тэхнікі.

Разам з тым парад традыцыйна пачыналі менавіта будучыя вайскоўцы — курсанты Суворавскай вучэльні і студэнты Вайсковай акадэміі. Пасыль ях цвёрда чаканілі крок перад прэзыдэнтам прадстаўнікі розных ваенныx частак і падраздзяленняў — ад спэцназу да сувязістатаў, ад дэсанту да памежнікаў.

Былі яшчэ вайскоўцы, апранутыя ў форму савецкіх салдатай часоў вайны.

Побач з А.Лукашэнкам на tryбуне стаялі менавіта «сілавікі» Віктар Шэйман, Леанід Мальцаў, Уладзімер Навумай, Генадзь Нівыглос. А ўжо на іншай tryбуне — Сяргей Сідорскі, Генадзь Навіцкі, Уладзімер Канаплёў.

Перад Лукашэнкам вайскоўцы паказвалі сваё ўменьне карыстацца зброяй і іншыя практикаваньні, якія нагадвалі мілітарысцкія танцы.

Сам кіраўнік дзяржавы ня быў у вайсковай форме, але ў прамове засяродзіўся менавіта на пытаньнях бясыпекі краіны.

Лукашэнка ўспомніў пра пашырэнне інфраструктуры НАТО на Ўсход, а таксама пра ўсталяваньне амэрыканскіх систэмаў супрацьракетнай абароны ў суседніх з Беларусью дзяржавах. Гэта

ўсё, на думку кіраўніка дзяржавы, адбываецца «пры маўчаныні ўропейскіх дэмакратычных краін».

«Аднабаковае разбраенне немагчымае», — казаў Лукашэнка. Пасыль дадаў пра тое, што нягледзячы на эканамічныя цяжкасці ў адносінах з Расіяй ранейшым застаеща курс на саюзнае будаўніцтва, і беларускі бок будзе працягваць баравіць межы саюзной дзяржавы.

Лукашэнка спыніўся на пагрозах для беларускай незалежнасці. Сярод найбольш значных пагрозаў «інфармацыйная экспансія, палітычны шантаж, санкцыі, эканамічныя рычагі ўпышыву, усе гэтыя мэтады ўжываюцца супраць краінаў, якія праводзяць незалежную палітыку».

Сваю прамову Лукашэнка скончыў словамі: «Няхай заўсёды будзе мірнае неба».

Лягічна, што съследам за вайскоўцамі ў парадзе началі ўдзельнічаць спартоўцы. Былыя зоркі айчыннага спорту — алімпійская чэмпіёны, пераможцы чэмпіянату сьвету і Эўропы. Пасыль ях пайшла юная зьмена — пераможцы «Скураных мячоў» і «Залатых шайбаў».

У парадзе ўдзельнічалі хакеісты, у форме і з клюшкамі, толькі замест канькоў яны былі абутия ў ролікі. На роліках таксама ехалі і лыжнікі. Скакалі коні, плылі яхты.

Людзі на хадулях і ў няясных балахонах увасаблялі сабой шахматныя фігу-

ры. У паветры лёталі парашутысты зь дзяржаўнымі сцягамі. Гэта ўжо троху нагадвала казкі Люіса Кэрала.

Студэнты ўніверсітэту фізычнай культуры ўтварылі гіганцкую жывую «Беларускую вазу».

Ніякага бліску і энэргіі ў вачох удзельнікаў параду не было і блізка.

Пасыль ад «імя ўдзячнага народу» чатыры атлетычныя хлопцы ўручылі прэзыдэнту здаровы кошык з кветкамі. І кіраўніка дзяржавы зь дзяўчынкай на руках, упрыгожанай чырвона-зялёнымі бантамі, мы таксама дзесяці ўжо бачылі.

Адным з пунктаў тэатралізаванага прадстаўлення быў абраў «Беларуское вясельле». Побач з маладымі і іхнімі бацькамі вышлі народныя калектывы, якія засыпалі беларускія песні, нешта кшталту: «Ой, запрагай-ка, бацька, лошадзь шэрую-кудлатую».

Беларускасыці Лукашэнкаў улада падрашаму адвядзіць месца ў фальклёры, з аваізковымі лапцямі і нацыянальнымі строямі.

Афіцыйная частка съяткаваньня скончылася съпевамі малавядомых выкананіц. Пяялі старыя савецкія гіты пра «я ў бабушкі жыву» і «галубой вагон».

Паводле падлікаў прадстаўнікоў МУС, на съяткаваньне прыйшло звыш 200 тысяч чалавек.

**Зыміцер
Панкавец**

Пасъля Масквы, дзе яго сустрэлі даволі холадна, прэзыдэнт Вэнесуэлы Уго Чавэс у кампаніі сваіх сына, дачкі і ўнукаў пабываў у Беларусі.

Погляды Беларусі і Вэнесуэлы на цяперашнія сьветаўладкаванье абсолютна ідэнтычныя, заяўіў Аляксандар Лукашэнка, адкрываючы 29 чэрвяна суроччу з Чавэсам. «Гэта — надзеяная аснова для супрацоўніцтва і падтрымкі на міжнароднай арэне», — сказаў Лукашэнка.

Беларусь чакае ад Вэнесуэлы дазволу на льготнае карыстаньне нафтавымі радовішчамі.

У сваю чаргу У. Чавэс не хаваў, што мэта яго візиту ў Рэспубліку Беларусь — закупкі зброя: «Трэба адолець шмат перашкодаў, асабліва праз тыя сілы, якія супраць нас. Імпэрыя, якая нас назвала дыктатарамі, сама спрабуе ўстановіць сусветную дыктатуру».

Чавэс абяцаў Беларусі нафтавую падтрымку. «Калі мы за год столькі зрабілі, то колькі мы зробім за тыя 20 гадоў, якія нам яшчэ заставацца ва ўладзе!» — сказаў ён. Лукашэнка адразу агаваў на гэта: «Не пужай амэрыканцаў».

Чавэс запрашаў і Путіна, і Лукашэнку звязратацца на ты.

Халодны прыём у Маскве звязваюць з сустречай Путіна з Бушам, якая мела адбыцца неўзабаве.

МБ

Нарвэгія агітуе Польшчу інвеставаць у здабычу газу ў Барэнцавым моры

Прэм'ер-міністар Нарвэгіі Енс Столтенберг падчас свайго візиту ў Польшчу агітаваў польскі бок інвеставаць у газавыя радовішчы.

Міністар эканомікі Польшчы Пётар Войняк, які ўдзельнічаў у пятніцу ў спартаканьні ў «вузкім коле» прэм'ераў Качынскага і Столтенберга, сказаў, што значная частка гутаркі тычылася энергетычных пытаньняў.

Нарвэгія мае вялікія радові-

шчы газу. Дывэрсыфікацыя краініцаў энэргіі — важны кірунак польскай палітыкі.

Колькі дзён таму прадстаўнікі польскай кампаніі PGNiG далучыліся да кансорцыюму Skanled, які налічвае 15 кампаніяў (паміж якімі Statoil, E.On., Ruhrgaz) і мае на мэце пабудаваць газаправод з радовішчай у Паўночным і Нарвэскім моры, у тым ліку з радовішчай на шельфе, якія купіла PGNiG. Кампанія

атрымала 15% удзелаў у кансорцыюме Skanled.

Skanled будзе праходзіць уздоўж паўднёвага ўзьбярэжжа Нарвэгіі. Пасъля ўзынкеннення газаправоду Baltic Pipe газ з дацкай систэмы можа транспартавацца на польскія ўзьбярэжжя.

«Прэм'ер Столтенберг праконваў нас інвеставаць у радовішчы ў Барэнцавым моры. Аднак, улічваючы пануючыя там вельмі цяжкія

ўмовы, гэта гіганцкія выдаткі — у 10 разоў большыя, чым на шэльфе», — сказаў Войняк.

Міністар сумніваецца, каб польскі манаполіст — кампанія PGNiG — магла ў дадзенны момант выдаткаваць дадатковыя гроши, улічваючы абавязкі, звязаныя з набыццём радовішчай на шэльфе, праектам будаўніцтва тэрміналу LNG, уваходам у кансорцыюм Skanled. Кампанія мусіць выдаткаваць на гэтыя інвестыцыі да 2015 г. \$7 млрд.

Вольга Данінэвіч
паводле gazeta.pl

Юлія Даравішкевіч

У Менску зъявіліся мікрараён Брылевічы і вуліца Ігнатоўская

Большасць новых назваў ушаноўваюць дзеячоў беларускай культуры. Жэстам прымірэння з Польшчай выглядае зъяўленыне ў сталіцы Беларусі вуліцы Гедройца.

29 чэрвеня дэпутаты Менскага савета на 4-й сесіі прынялі рашэннне прысвоіць назвы дзесяці вуліцам Менску.

Жылому мікрараёну Дружба-1,2,3, што будзе ўзведзены на паўднёвым заходзе сталіцы, будзе дадзена найменніне Брылевічы-1,2,3. Гэта па назыве фальварку Брылевічы, вядомага па дакументах XVI ст. Новому мікрараёну каля Масюкоўшчыны даецца назова Дамброўка-3,4,5.

Вуліцам у гэтых раёнах даюць назвы вядомых беларускіх дзеячоў або знаных ураджэнаў Беларусі. У Брылевічах вуліцы будуть насыць

назвы: Яна Чачота, Карабінскай, Напалеона Орды, Ежы Гедройца.

Ян Чачот быў адным з удзельнікаў антырасейскага студэнцкага руху XIX ст., а пасля праславіўся як пісьменык. Напалеон Орда — мастак, кампазытар, навуковец XIX ст., які, нібы тытаны эпохі Адраджэння, паядноўваў у сабе самыя розныя таленты. Магчыма, ён адначасова быў адным з каардынатораў нацыянальна-вызвольнага паўстання.

У Дамброўцы пралягуюць вуліцы Ўладзіслава Галубка, Язэпа Жыновіча, Усевалада

Ігнатоўскага, Алесія Гаруна і імя сужэнства Аладавых.

Тэатрал Галубок і першы кіраўнік Акадэміі навук Беларусі Іваноўскі загінулі ад рук сталіністаў. Імя паэта і рэвалюцыянера Гаруна, які пасля вяртання з царскай высылкі актыўна ўдзельнічаў у стварэнні вайсковых фармаванняў Беларускай Народнай Рэспублікі, было ў савецкія часы пад заборонай аж да 1980-х гадоў. Жыновіч (сапраўднае прозывішча Жыдовіч) заслужыўся зборам беларускай песеннай спадчыны.

Вулічку Свабоды на Ўсходзе перайменуюць у вуліцу

Зымітра Гвішыяні, па імені курсанта-героя, які загінуў, гасячы пажар у цягніку.

Жэстам прымірэння з Польшчай выглядае зъяўленыне ў сталіцы Беларусі вуліцы імя Ежы Гедройца. Народжаны ў Менску, Гедройц быў вялікім польскім інженерам XX стагодзьдзя, рэдактарам часопіса «Культура». Ён адным з першых у польскім незалежным грамадстве заклікаў адмовіцца ад прэтэнзій на Горадню і падтрымаць беларускі нацыянальны рух.

**Мікола
Бугай**

Грамадзкасць працягвае пратэставаць супраць пераробкі кляштару бэрнардынаў у сталіцы пад гатэль і забаўляльны комплекс. На мінулым тыдні група каталіцкіх актыўістаў выказалаася за стварэннне ў съценах былога манастыру каталіцкага сэмінары. На фота: пакуль комплекс былога кляштару можа наведаць кожны. Такім ён застаўся пасля вайскоўцаў, якія выкарыстоўвалі яго ў XX стагодзьдзі.

ЮЛІЯ ДАРАДЖНА

Беларускі ліцэй выехаў на сесію ў Польшчу

Навучэнцы незарэгістраванага Гуманітарнага ліцэю імя Якуба Коласа выехали ў Польшчу. Там у іх 45 дзён будзе доўжыцца летняя сесія. Спачатку яны будуць вучыцца ў курортным мястэчку Закапанэ, потым іх чакаюць Гданьск і Варшава.

Сярод вучняў — трох дзясяткі навічкоў, залічаных сёлета.

У першы дзень перабываўння Ліцэю ўрачысты прыём у Варшаве ім зладзілі актыўісты Клубу каталіцкай інтэлігенцыі.

МБ

А пра Ганцавічы забыліся

На перамовах Мартынаў й Лайрова бакі кляліся ў вернасьці саюзнай дамове.

Беларусь лічыць, што ў размышчэні элемэнтаў систэмы процарапетнай абароны (ПРА) ЗША ва Ўсходнім Эўропе няма патрэбы. Аб гэтым заяўў журналістам міністар замежных спраў Беларусі **Сяргей Мартынаў (на фота справа)** пасля сустэрэчы ў пашыраным складзе з міністрам замежных спраў Рэспублікі Сяргеем Лайровым.

Візыт кіраўніка расейскага замежнапалітычнага ведамства быў прымеркаваны да 15-годзідзя дыпламатычных адносінаў паміж дзяржвама краінамі.

С.Мартынаў выказаў спадзяваньне, што «тымі, хто прасоўвае гэтыя рашэнні, у канчатковым выніку будзе занята разумная пазыцыя, і захадаў, якія парушаюць стратэгічную стабільнасць, зробленыя ня будзе».

С.Мартынаў паведаміў таксама, што

падчас сустэрэчы з расейскай дэлегацыяй бакі «пацьвердзілі зацікаўленасць абедзьвюх краін у глыбокай інтэграцыі на аснове краевугольнага дакумэнту — дамовы ад 1999 году аб саюзнай дзяржаве».

Міністар замежных спраў Беларусі таксама падзякаў кіраўніцтву расейскага МЗС «за вялікую дапамогу, якую консульская работнікі Рэспублікі Беларусь аказваюць у абароне інтэрэсаў беларускіх грамадзян у краінах, дзе няма нашых дыпламатычных прадстаўніцтваў».

Што датычыцца міжнароднай тэматыкі, то ў дзвінках краін, паводле слоў С.Мартынаў, «пазыцыі амаль цалкам супадаюць».

Крытыкуючы амэрыканска-польска-чэсскую систэму ПРА, расейцы ня згадваюць пра ўласную радарную станцыю пад Баранавічамі, якая выконвае тыя самыя мэты.

МБ; інф.БЕЛТА

Устаноўчы зъезд «Белай Русі» адбудзеца ўвосені

У Аргкамітэт увайшлі прадстаўнікі ўсіх сацыяльных групай.

Зварот Аргкамітэту па стварэнні арганізацыі апублікаваны дзяржаўным агенцтвам БелТА 2 ліпеня па абедзі, на расейскай мове.

Зварот Аргкамітэту падпісалі 60 асобаў. Сярод іх два старшыні аблвыканкамамаў — Паўлаў і Крупец, адзін міністар — адукацыі, Радзькоў, съпевакі Дарафеева і Афанасьевіч, спартоўцы Ціхан і Несцярэнка, акадэмік Бабоўскі, кампазытар Лучанок, а таксама масава рэктары ВНУ і дырэкторы заводаў.

Сярод падпісантатаў кіраўнік БРСМ, але няма Козіка. Затое прысутнічаюць Азарнак і Чартінец.

Мяркуючы па сьпісе падпісантатаў, аўтаданьне, якое празываюць таксама Партыя Аляксандра Лукашэнкі, стане справай усенароднай.

У аргкамітэце, як вядома, удзельнічаюць адзін мэханізм (з СПК «Савецкая Бе-

ларусь»), адзін наладчык (з МТЗ), адна настаўніца (біяларускі). Затое аж трох артысты-вакалісты, плюс адзін дырыжор, плюс Анатоль Ярмоленка. Спартоўцаў таксама троє.

Банкіры Надзея Ермакова і Пятро Пракаповіч суседнічаюць з кіраўніком «Зынешэканомбанку» Георгіем Ягоравым.

У сьпісе адсутнічаюць прадстаўнікі сілавых структур, якія ўваходзілі ў кіраўніцтва КПСС на роўных з цывільнімі. Ці то лукашэнкаўская канцепцыя грамадзянскае супольнасці ставіць сілавікоў па-над ёю, ці то стварэннем «Белай Русі» займаюцца прадстаўнікі ліберальнае плыні ўнутры лукашэнкаўскай адміністрацыі.

Імаверна, асобныя прадстаўнікі намэнклатуры ад удзелу ў «Белай Русі» адмайлюліся. Іначай цяжка патлумачыць, чаму адны ўніверситеты прадстаўленыя рэктарамі, а, напрыклад, Берасцейскі — першым праректарам.

Мікола Бугай

Юлія Даралікевич
Менск. 3 ліпеня.

73 працэнты абітурыентаў выбралі беларускую мову

Нягледзячы на перавод выкладаньня гісторыі на расейскую мову, здаваць гісторыю па-беларуску мове пажадала 27 500 чалавек з 37 700 абітурыентаў.

Максымум, які змаглі на браць абітурыенты на тэставаныні па гісторыі Беларусі, — гэта 97 тэставых балаў. З 34,5 тысячи ўдзельнікаў цэнтралізаванага тэставаныні такой колькасцю балаў могуць пахваліцца 2 чалавекі. Па адным абітурыенце набралі 95 і 96 тэставых балаў. Сярод іх, як высыветлілася на сایце «НН»,

ёсць прынамсі адзін чытач нашай газеты. Вінштрум!

Нягледзячы на перавод выкладаньня гісторыі Беларусі на расейскую мову, здаваць па-беларуску пажадала пераважная большасць абітурыентаў (27 490 чалавек з 37 717).

Біялётгію здавалі 45 тыс. абітурыентаў (на беларускай мове пісалі тэсты 2600 чала-

вец).

Замежныя мовы — 40 тыс. чалавек. Зь іх 31 600 здавалі ангельскую мову, 6400 — нямецкую, 1800 — французскую і 300 — гішпанскую.

Зборнікі з матэрыяламі тэставаныні па ўсіх дысцыплінах і правільнімі адказамі да ўсіх заданьняў зьявіцца ў продажы яшчэ да завяршэння тэрмінаў падачы дакумэнтаў

Фото Ю.МЕДВЕДЕВА

у ВНУ другога патоку. Тэндэр на іх выпуск выйграла выдаўцтва «Аверсэў».

МБ; інф. «Звязды»

БДУ на 1663 месцы ў съвеце

Існуе шмат рэйтынгаў навучальных установаў розных краін. Рэйтынг Webometrics ад гішпанскай арганізацыі Cybermetrics Lab — адзін з самых аб'ектуўных. Там галоўны крытэр — якасць пазыцыянаваныя ВНУ ў інтэрнэце.

У першую дзесятку рэйтынгу ўвайшлі толькі ўніверсітэты ЗША. Першым стаў Масачусецкі тэхналагічны інстытут. За ім ідуць Стенфорд, Гарвард, Бэрклі, Пэнсільванскі і Мічыганскі ўніверсітэты.

Толькі на 19-м месцы брытанскі Кем-

брыйдж, а на 32-м — Швайцарскі федэральны тэхналягічны інстытут.

Найлепшы ў Афрыцы — універсітэт Кейтагаўну, у Азіі — Сынгапур.

Сярод 500 найлепшых — 238 ВНУ з ЗША і Канады, 211 — з Эўропы, 21 — Аўстраліі і Акіяніі, 20 азіяцкіх, 9 з Лацінскай Амерыкі і толькі 1 афрыканскі

універсітэт.

Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт знаходзіцца на 232 месцы.

Варшаўскі ўніверсітэт тэхналёгіяў займае пазицію 508.

Віленскі ўніверсітэт і ўніверсітэт Латвіі знаходзіцца на 587 і 922 радках.

Толькі ўкраінскі ВНУ крыху праігрывае беларускім, Універсітэт імя Тараса Шаўчэнкі знаходзіцца пасля БДУ.

Ніводзін іншы беларускі ўніверсітэт на трапі ў сьпіс 3000. Найбліжэйшыя па рэйтингу Гарадзенскі і Гомельскі дзяржаўныя ўніверсітэты займаюць 3161 і 4514 месцы адпаведна.

**АК;
Generation.by**

СЪЦІСЛА

Дзень нецьвярозасці

Кіраўнік сталіцы Міхаіл Паўлаў загадаў не абліжоўваць гандаль алькаголем 3 ліпеня.

Адначасова супрацоўнікамі міліцыі загадана не чапаць захмялелых грамадзянаў. «Нават калі чалавек і выпіў лішніга, гэта наша грамадзянін, і ніхто нікому не даваў права прыніжаць яго гонар і годнасць», — падкрэсліў старшыня Менгарыўканкаму. Забараніць продаж сыртнога з ліпеня пасля 18-й гадзіны прапаноўала міліцыя.

Аднак Паўлаў пажадаў аргкамітэту зладзіць такое съвятаваньне, каб людзі без усялякіх аблежаваньняў забыліся на алькаголь.

Віцебск пазбыўся сярпа і молата

28 чэрвеня на плошчы Свабоды ў Віцебску дэмантавалі стэлу з сярпом і молатам. Яна прастаяла ў цэнтры гораду некалькі дзесяцігодзіньдзяў. На месцы стэлы Віцебская япархія мае паставіць памятны крыж пра зруйнаваны Свята-Мікалаеўскі сабор.

Горадня пратэстуе

6 ліпеня адбудзеца сход ініцыятыўнай групы па правядзенні гарадзкога рэфэрэндуму супраць рэканструкцыі гістарычнага цэнтра Горадні. Пра гэта паведаміў адзін з ініцыятараў мерапрыемства Вадзім Саранчукоў. Група налічвае больш за 150 чалавек. Набор у яе працягваецца. Пратягваецца і рэканструкцыя гораду. Усьлед за польскай брукаванкай адзіную пешаходную ў горадзе вуліцу Савецкую вызываюць ад

дрэваў.

Мілікевіч сустрэўся з пасламі Эўразьвязу

2 ліпеня ў Варшаве Аляксандар Мілікевіч сустрэўся з кіраўнікамі дыпляматычных місій краінаў Эўразьвязу, якія знаходзіцца ў Польшчы, а таксама з арганізатарамі стыпэндыйнай праграмы імя Каастуся Каліноўскага. А.Мілікевіч падкрэсліў неабходнасць далучэння ўсіх краінаў Эўразьвязу да гэтай праграмы.

Сямён Печанко

Мэнтальна прорва

Калі на ўрачыстым сходзе 2 ліпеня, і на парадзе Лукашэнка прамаўляў на мове краіны, зь якой паўгоду таму Беларусь вяла нафтагазавую вайну. Піша Аляксандар Класкоўскі.

Калі пры канцы чэрвеня сайт прэзыдэнта займеў беларускамоўную вэрсію, пайшлі размовы: ну, мусіць, наверсе вырашылі актыўней гуляць на ніве нацыянальнай ідэі! Хто-колькве казаў: калі на 3 ліпеня афіцыйны лідэр будзе прамаўляць па-беларуску, то гэта ўжо можна лічыць мэсэджам.

Варты дадаць, што асобныя маскоўскія палітолягі даўно прарочылі: рана ці позна Лукашэнка цалкам авалодае

нацыяналістычнай рыторыкай, створыць ідэйны антырасейскі альянс з «радыкальнай апазыцыяй» — і Беларусь канчаткова сыйдзе з зоны ўплыву Масквы.

Аднак і на ўрачыстым сходзе 2 ліпеня, і на парадзе Лукашэнка прамаўляў на мове краіны, зь якой паўгоду таму Беларусь вяла нафтагазавую вайну. (Аналіз зъместу вынесем за дужкі, адзначыўшы адной фразай, што сышчрайтэры пашчыравалі, бы для пленуму ЦК КПСС часоў халоднай вайны.)

Карацей, як маскоўская палітолягі, так і дамарослыя рамантыкі (пі прагматыкі?) яднання з уладай могуць адпачываць. Дарэчы, нядаўніе сацыялягічнае апытанніе засьеведчыла: толькі 29,7% сутрамадзянаў лічыць, што кіраўнік краіны мусіць заўжды прамаўляць па-беларуску. Болей за траціну (34,3%) мяркуюць, што гэта не абавязкова, і амаль столькі ж (34,1%) — што мове тытульнай нацыі варта аддаваць даніну час ад часу.

Перад афіцыйным святам

незалежнасці аб'яднаныя дэмакраты без асаблівага імпэту заклікалі адзначыць дату разам з уладай. Пра кансалідацыю прамаўлялася і з высокіх tryбунаў. Але з абодвух бакоў гэта былі рытуальныя фразы. Фармат сьвятавання — ад урачыстага сходу да спажывання беляшоў зь півам — не прыстасаваны да прайяў палітычнага споралізму. Улада ж бачыць згуртаваныне нацыі выключна пад сцягам казённай ідэалёгіі. Яна нават выдае жаданае за існае, кажучы, што «беларускі народ ёсьць адзіным ды зъяднаным».

Але, як ні парадаксальна, толькі ў tym разе, калі з высокіх tryбунаў перастануць казаць пра «адзіны ды зъяднаны народ», зьявіца шанец на кансалідацыю.

«Адзіны народ» — гэта міт з таталітарным адценнем. Насамрэч у развітым грамадзстве мусіць быць розныя ідэалёгіі, розныя партыі і грамадзкія арганізацыі, каб адпостроўваць інтэрэсы асобных сацыяльных групаў. Калі гэта будзе прызнана «наверсе», тады і адчыніца шлях да кансалідацыі, да грамадзкага дыялогу. Мудрасць улады палягае ў tym, каб не баяцца разнастайнасці, даваць абсяг для разъвіцця грамадзянскай супольнасці. Но інайчай у варунках крэзы можа адбыцца сацыяльны катализм.

На жаль, сюжэт з пайставаннем «Белай Русі» паказвае, што кіроўныя вярхі трymаюцца імітацыйнага шляху. Хочуць стварыць бутафорыю замест грамадзянскай супольнасці. І такім чынам рызыкуюць наступіць на старыя савецкія граблі.

Што ж да прагнозаў маскоўскіх палітолягіў пра альянс Лукашэнкі з нацыяналістамі, то гэта з разраду імперскіх фобіяў. Но нават пры тактычным супадзеныні пазыцыі — між афіцыйным кіраўніком і апазыцыяй застаецца мэнтальная, сьветапоглядная прорва.

Невядомы іншадын

Беларусь зачыніць бюро радыё «Свабода»?

Беларусь не байдуцца эканамічных санкцый з боку ЗША і ў выпадку іх увядзенняя гатовая зрабіць заходы ў адказ, заяўіў у панядзелак Аляксандар Лукашэнка, выступаючы на сходзе з нагоды Дня вызваленія Беларусі. «Мы прадпрымем жастачайшыя меры ў

адносінах прадпрыемстваў і калектываў, якія працуюць на тэрыторыі Беларусі з боку Злучаных Штатаў Амэрыкі», — сказаў А.Лукашэнка.

Няясна, да како адносіца гэта пагроза. Амэрыканскіх «прадпрыемстваў» у Беларусі ня так і шмат. Да такіх могуць

быць аднесеныя «Кока-Кола», «Макдональдз», ці яшчэ «Дэтройт брэвінг», якія валодае Бабруйскім броварам.

Пасля масавага закрыцця прадстаўніцтваў амэрыканскіх фундацый, нямнога засталося і «калектываў». Да

гэтай катэгорыі можна аднесыць хіба што бюро радыё «Свабода» і, з нацяжкай, дыпламатычнае прадстаўніцтва.

На ЗША прыходзіцца зусім малая доля замежнага гандлю Беларусі, таму эканамічныя санкцыі з боку Вашынгтону будуть мець ня столькі фінансавае, колькі палітычнае значэнне.

Мікола Бугай

«Коммерсант»: Беларусі прадыктавалі ўмовы атрыманьня расейскага крэдыту

На перамовах Фрадкова зъ Сідорскім 29 чэрвяна Расея выставіла новыя патрабаваньні.

На перамовах з прэм'ерам Беларусі Сяргеем Сідорскім 29 чэрвяна расейскі бок выставіў новыя ўмовы атрыманьня дзяржаўнага крэдыту ад Расеі, піша інфармаваная расейская газета «Коммерсант».

Беларусы ўзьнялі запытаную суму з \$1,5 млрд да \$2 млрд. Сідорскі абронтоўваў патрэбу ў крэдыще стратамі беларускай эканомікі ад росту цэнаў на нафту й газ.

Рассейскі бок выставіў у якасці ўмовы выдзялення крэдыту зъмян-

шэнне вытратаў бюджету — так, каб гэты крэдyt стаў апошнім, каб краіна была здольная разылічыцца па ім у будучыні.

Аднак за гэтым патрабаваньнем, піша «Коммерсант», стаіць іншае. Расея патрабуе ад Беларусі прыватызацыі прыбытковых прадпрыемстваў. Расейцаў, якія ўжо атрымалі «Белтрансгаз» і шэраг перапрацоўчых прадпрыемстваў, цяпер цікавяць «Нафтан», Мазырскі НПЗ, «Палімір», «Белшына», «Гораднязот», «Беларуськалій».

Рассейскі прэм'ер Міхаіл Фрадкоў рэзюмаваў перамовы заяў, што магчымасць крэдытаваньня Беларусі «разглядаецца», але «гэта патрабуе

Сяргей Сідорскі (на фота справа) спрабаваў вытаргаваць саступкі.

пэўнага часу і ўважлівага стаўлення». Тэрмін наступных перамоваў не называецца.

Мікола Бугай

Дэфіцит гандлёвага балансу дасягнуў мільярда даляраў

Такі вынік першых чатырох месяцаў гэтага году. Пра гэта заяўіў на супольным паседжанні палатаў парламэнту віцэ-прэм'ер Віктар Бура. Ён канстатаваў, што ад'емнае сальда расьце за кошт прамежкавага і энергетычнага імпарту, а таксама інвестыцыйнага і спажывецкага.

Віктар Бура зазначыў, што выра-

шальним быў уплыў гандлю энэргетычнымі таварамі. Экспарт нафтапрадуктаў звыш змяніўся за 4 месяцы на \$205,1 млн, а экспарт беларускай нафты зусім не ажыццяўляўся. «Агульнныя страты экспарту па гэтых двух таварах складлі \$430 млн».

Агульны кошт імпарту нафты зменіўся на \$237 млн праз зыніжэньне

фізычных аб'ёмаў. У той жа час паслаўкі газу ўзрасціла на \$359 млн праз рост цэнаў на яго.

У выніку за 4 месяцы ад'емнае сальда па гандлі таварамі дасягнула \$1,2 млрд. Але яго ўдалося на трацину кампенсаваць за кошт гандлю паслугамі.

Якія прагнозы? «Многае будзе залежаць ад вырашэння пытання паставак нафты, экспарту нафтапрадуктаў, загрузкі нафтаперапрацоўчых заводаў», — дадаў В. Бура.

**МБ;
інф. БЕЛТА**

СЪЦІСЛА

Скачок квартплаты будзе ў 2008 годзе

Мінэканомікі лічыць магчымым павышаць у 2008 г. аплату жыльлёвакамунальных паслуг для насельніцтва на велічыню, блізкую да 20 даляраў у разыліку на стандартную 2-пакаёвую кватэру. Сёлета прырост цэн абмежаваўся пяцьцю далярамі. Хоць многія могуць з гэтым пасправчацца.

Зыніжаецца стаўка рэфінансаванья

Зъ 1 ліпеня стаўка рэфінансаванья паменшае на 0,25% — да 10,75% гадавых. Гэта першая зъмена стаўкі ад 1 лютага.

«Санта Брэмар» будзе міні-электрастанцыю

Рэзыдэнт свободнай эканамічнай зоны «Берасьце» СП «Санта Брэмар» мае ў 2008 г.

збудаваць уласную мініэлектрастанцыю. Газатурбіны блёк аўстрыйскай вытворчасці мае на 10—15% зыніцца сабекошт энэргарэурсаў для прадпрыемства.

Кошт праекту — 1,5 млн эўра. Выканаць яго «Санта Брэмар» зьбіраецца за ўласныя сродкі. СП «Санта Брэмар» — гэта буйны вытворца рыбнае прадукцыі. У

2006 годзе яго аб'ём вытворчасці склаў \$176 млн. Сёлета рост вытворчасці складае 30%. 65% прадукцыі ідзе на экспарт.

Суша пашкодзіла 10% зерневых

Найбольш пацярпелі Гомельшчына, дзе недабор ураджаю зерня складзе прыкладна 0,2 млн тонаў, і Меншчына.

МБ; БЕЛТА; Сямён Печанко

Як скажа Філарэт

Праваслаўны сьвятар а. Аляксандар Шрамко чакае рашэння мітрапаліта Філарэта наоконту дазволу адпраўляць службы.

15 траўня мітрапаліт Філарэт падпісаў указ аб забароне праводзіць службы кірыку Свята-Пакроўскага прыходу Менску Аляксандру Шрамку і зацічую юго па-за штат. У віну а. Аляксандру паставілі ўдзел у канфэрэнцыі па пытаннях свабоды сумлення. А. Шрамко тады крътыкаваў адпавед-

ны закон, і ягоная пазыцыя супярэчыць пазыцыі БГПЦ.

Адзінай магчымасцю ізноў вярнуцца да сьвятарскай дзеянасці з'яўлялася напісаныне пакаяннага ліста Філарэту. І сапраўды, дзесяці праз тыдзень сьвятар напісаў такі ліст, але адказу няма па сёньня. Айцец Аляксандар

Андрэй Ляшковіч

кажа: «Надзея на добры фінал яшчэ не прапала канчаткова».

Мітрапаліт абяцаў запрасіць сьвятара да сябе на гутарку, але зьнейкіх прычын яна ўесь час адкладалася. У чэрвені ўладыка Філарэт шмат ездзіць па краіне. У Менску з'явіцца толькі ў пачатку ліпеня.

Святар вырашыў, калі справа станоўча на вырашыцца, то будзе працаўць у сферы журналістыкі.

Цяпер у праваслаўную япархію накіроўваецца шмат лістоў у знак салідарнасці з Шрамком. Пішуць на толькі зь Беларусі, але і з Францыі, Бэльгіі. У прыходзе да сьвятара ставяцца прыхільна, у тым ліку і настаяцель. Шрамко кажа пра тое, што цяпер до сяць часта яго спыняюць на вуліцы, каб выказаць сваю падтрымку.

Дарэчы, 4 ліпеня а. Аляксандру споўнілася 50 гадоў.

Зыміцер Панкавец

28 чэрвеня

Фінькевіча ў Шклой

Адміністрацыя магілёўскай камэндатуры, дзе адбывае пакаранье **Артур Фінькевіч**, вырашила пакуль не выносіць хлопцу чарговага папярэджанья. Яго меліся вынесці за інцыдэнт, які адбыўся 25 чэрвеня, калі хлопец паслья адбою вышаў у суседні пакой па валідол. Фінькевіча пакаралі дадатковымі працамі па прыборцы тэрыторыі. Калі б папярэджанье было вынесенае, яно аказалася 6 чацвертым, і Артур мог адправіцца адбываць пакаранье ў калёнію. Цяпер Артур працуе ў вёсцы Рэчкі (Шклойскага раёну) на будоўлях агракамбінату «Зара».

Дашкевічу адмовілі

Зыміцер Дашкевіч паведаміў сваім сябрам у лісьце, што яму адмовілі ў датэрміновым вызваленіні. Камісія па ўмоўна-датэрміновым вызваленіні адмовіла вязню за «шэраг спагнаньняў за парушэнні рэжыму дня і формы адзеніння». Адначасова палітвязня выклікалі на донесеніе па справе **Івана Шылы**.

2 ліпеня

Затрымалі ў Будславе

У Будславе, дзе праходзіла штогадовая пілігрымка, за збор подпісаў былі затрыманыя 14 актыўісташ Кампаніі за змену закону пра свабоду сумлення. Затрыманыя мясцовай міліцыяй ды супрацоўнікамі КДБ па Менску і Менскай вобласці актыўісты правялі калія трох гадзінай у Будслаўскім РУУС. Міліцыянты сканфіскавалі каля 500 асобнікаў «Весьніка» Кампаніі ў абарону права на свабоду сумлення. На аднаго з карадынатаў Кампаніі **Сяргея Луканіна** быў складзены пратакол.

Азарка вывесіла

Наству Азарка затрымалі а 23-й гадзіне паслья таго, як яна паспрабавала

«Я – дрэва. Зрэжце мяне». Флэш-моб у Горадні ў абарону традыцыйнага гарадзкога ляндшафту.

вывесіць бел-чырвона-белы сцяг побач зь Нясьвіскім райвыканкамам. Яе пратрымалі ў пастарунку нач і адпусьцілі а 12-й. Быў складзены пратакол аб адміністратыўным парушэнні.

3 ліпеня

Затрыманыні моладзі БНФ

А 15-й гадзіне быў затрыманы лідэр моладзі Партыі БНФ **Алесь Каліта**, які спрабаваў дапамагчы вырвацца зь міліцэйскага атачэння актыўістцы **Насцілі Александровіч**.

Затрымалі абаронцаў Горадні

6 актыўісташ руху ў абарону гісторычнай спадчыны Горадні затрымалі на вул. Савецкай. Сярод затрыманых былі **Алесь Залеўскі, Франак Вячорка, Вікторыя Волкава, Сяргей Кулік**,

Аляксандар Мілінец, Віталь Ізотаў, Мікола Жукоўскі. За распаўсюд улётак затрымалі **Алену Дыяніну**. Моладзь трymala расьцяжку і дзіцячыя цацкі: рыдлёўкі ды экскаватор. Рыхтаваўся пэрформанс. Ад 30 чэрвеня ў Горадні ладзіцца летнік «Гарадзенская фартэцыя». Яго ўдзельнікі займаюцца распаўсюдам інфармацыі пра ход рэканструкцыі Старога гораду, дэяжураць побач з будынкамі, заплянаванымі пад энос.

Хадэкаў трасуць

На кватэры сябраві ініцыятывы «Беларускія хрысьціянскія дэмакраты» па вуліцы Пушкіна ў сталіцы адбыўся ператрус. Супрацоўнікі КДБ і міліцыі заявілі, што забяруць з сабой для проверкі кампьютеры і ўсе носьбіты інфармацыі. У кватэры таксама былі блінкі для збору подпісаў за змену Закону аб рэлігіі.

Янычары XXI стагодзьдзя

Нататкі на палях тэлепраграмы. Юбілейны тыдзень Янкі Купалы ў камэнтары Віталя Тараса.

У Віцебску адбудзеца адкрыцьцё чарговага «Славянскага базару». Як заўжды, відовішча будзе транслявацца на ўсю краіну, а таксама на Расею як важная культурніцкая падзея. Цяжка сказаць, ці будзе падчас грандыёзнага шоў хаця б згаданае імя Янкі Купалы, 125-годзьдзе з дня народзінаў якога адзначаецца 7 ліпеня. У гэты дзень у праграме віцебскага фэстывалю пазначаны гала-канцэрт майстроў беларускай культуры «Ад роднае зямлі, ад гоману бароў...» (Радок зь Якуба Коласа). У праграме, як звычайна — Анжаліка Агурбаш, Ірына Дарафеева, Паліна Смолава, Ксения Сітнік — і г.д., паводле сьпісу. Сам факт, што юбілей будзе адзначаны не канцэртам, адмыслова прысьвевчаным Купалу, але «Славянскім базарам», падаецца красамоўным.

Пустое сэрца

Апошнім часам зрабілася агульным месцам, амаль штампам, съцверджанье пра тое, што сёньняшня ўлада працягвае традыцыі колішній савецкай палітыкі, у тым ліку культурніцкай. Што Беларусь ператвараецца, ці ўжо ператварылася, у свайго рода заказынік, у якім закансэрваваныя традыцыі ўзвычайныя ў СССР. Да падтрыманыя гэтага стэрэатыпу спрычыніўся, паміж іншымі, і аўтар гэтых радкоў у сваім нядаўнім артыкуле ў «НН».

Але практыка апошніх год у галіне культурніцкай палітыкі (калі яе можна так называць) дае падставы думаць, што Беларусь сутыкнулася не з паўтарэннем пройдзенага, а зь нейкім вычварным эксперыментам.

Эксперыментам, аналяг якога цяжка знайсці ў сучаснай гісторыі.

Праўда, можна ўспомніць янычараў. У Асманскай імперыі янычараў вырошчвалі з хрысціянскіх юнакоў, захопленых у палон і павернутых у іслам. Часцей за ўсё гэта былі прадстаўнікі славянскіх народу (баўгары й сэрбы) — высокія, русявяя, з блакітнымі вачымі. Гэта таксама быў свайго рода эксперымент.

Не было больш надзейных і бязылітасных ваяроў у турэцкім войску, як янычари. Ва ўкраінскай мове янычарамі дагэтуль называюць рэнэгатаў, якія верна і ўпарты служылі чужой уладзе, лютых карнікаў. Але варта заўважыць, што, апрача вайсковага мастацтва, сапраўдныя янычари вывучалі каліграфію, права, тэалёгію, літаратуру і замежныя мовы. Зьевнемся да больш блізкага часу. Клясыкі беларускай літаратуры, увогуле беларуская культура (хаця б яе частка) былі ўбудаваны ў савецкую ідэалёгію БССР. Стагодзьдзе Купалы і Коласа адзначаліся ў Беларусі надзвычай шырокі, у прыватнасці, на самым высокім афіцыйным узроўні. Так, многіх магла не задавальняць форма юбілейных мерапрыемстваў — акадэмічная, нават памірэчная.

Большасць тагачасных юбілеяў клясыкаў — у тым ліку жывых — звычайна зводзіліся, найперш, да стварэння ганаровага прэзыдіуму, які засядаў на сцэне на тле партрэту юбіляра і лічбаў: 70, 75, 100. Даўгія прамовы афіцыйных дакладчыкаў не прадугледжвалі палемікі альбо пытаньняў з залі. Дык самі даклады праходзілі папярэднюю цензуру на прадмет выкараненія магчымай крамолы з тэксту — напрыклад, «неправільнага прачытанання» клясыкаў. Так, усё гэта было. Але ўсё гэта не адмяняе таго факту, што беларускія клясыцы надавалася агромністаем значэнні.

Віктар Казько ў сваім эссе «Зазірнуць у вочы свайму я», фрагменты якога апублікованы ў газэце «Новы час» за 2-8 ліпеня, піша: «Ці было яшчэ ў якой-небудзь краіне ў якія-небудзь часы, каб творчая эліта амаль цалкам ішла ў апазыцыю, як цалкам пайшла Саюз пісьменнікаў? І якія імёны, якія постаці. Сама культура пайшла ў апазыцыю да ўлады. А што ўлада? Калі губляеш тое, пра што ня ведаеш, то і не баліць галава аб страчаным, нішто яе ня тлуміць: «Пустое сэрца б'еца роўна».

Параход сучаснасці

Найболыш важным падаецца ня тое, што культура пайшла ў апазыцыю.

Такое здаравалася ў гісторыі розных народаў. Але такога, каб уладная эліта ня толькі была бескультурнай, але ўвогуле лічыла нацыянальную культуру непатрэbnай — тут аналёгіі сапраўды знайсці цяжка.

Як вядома, ленінскі ўрад выслаў з Расеі славуты «параход філёзафаў» — многіх знакамітых дзеячоў мастацтва, літаратуры й науکі аднойчы проста пагрузілі на карабель і выпраўлілі за мяжу. Ленін, аднак, пудоўна разумеў цану гэтым людзям (хоць і называў іх «... нацы»). Таму й вырашыў высласць, што баяўся — людзі з высокім інтэлектам і ўзроўнем культуры могуць прычыніць школу хамскай уладзе. Рашэнне, як высьветлілася, уратавала жыцьцё гэтым людзям і прынесла дадатковую славу краінам, якія іх прытулілі.

Але тых, хто пасяля рэвалюцыі скідваў Пушкіна з «парахода сучаснасці» (як пралеткультайцы), саміх даволі хутка скінулі з «п'едэсталу». А Пушкін, Талстой, Тургенев, Чехаў засталіся запатрабаванымі і ў Савецкім Саюзе.

Сталін ня толькі ведаў, але тонка адчуваў літаратуру — у тым ліку сучасную паэзію і драматургію. Што не перашкаджала яму цкаваць і нават зынішчаць выбітных літаратараў разам з сем'ямі. Вядома, аднак, і іншае. Імя Міхаіла Булгакава, напрыклад, хоць і было зынітае з тэатральных афішаў, спектакалі паводле ягонай п'есы «Дні Турбіных» («Белая гвардия») няспынна ішоў на сцэне галоўнага драмтэатру краіны. Сталін не аднойчы сам таемна прыходзіў паглядзець пастаноўку. (На думку некаторых літаратуразнаўцаў, ён нават запазычыў слова аднаго з галоўных герояў п'есы ў сваім знакамітым звароце напачатку вайны: «Братья и сестры! К вам обращаюсь я...»).

Вядомы факт тэлефанаваньня Сталіна Паствініку. Тут гаворка не пра зьмест тых тэлефонных размоваў. Гаворка пра сам факт, які немагчыма нават уяўіць у сучаснай Беларусі.

Янычары XXI стагодзьдзя

Працяг са старонкі 11.

Вядомая фраза Гёбэльса — калі я чую слова культура, хапаюся за пісталет. Вядома й тое, што амаль усе выдатныя пісьменнікі й мастакі эмігравалі з нацыстоўскай Нямеччыны. Але гітлерскія ўлады прыкладалі намаганыні, каб утварыць дзеячоў культуры застасцца, схліп'ць іх на свой бок. Зразумела, гэта ня тычылася габрэй. Кнігі габрэйскіх аўтараў палілі, сярод іншых, на вогнішчах. Але цікавы факт: славуты верш Генрыха Гайнэ «Лярэлея» ў Трэцім райху заставаўся ва ўсіх хрэстаматыях — праўда, з пазнакаю «народная песня». Нацыстам не прыходзіла да галавы скарачаць гадзіны німецкай мовы ў школах альбо выкладаць гісторыю на мове якой-небудзь іншай дзяржавы.

Няможна ўявіць і выказваньняў фюрэра наконт «вершаў» Мана, альбо накшталт таго, што, скажам, Гутэнберг жыў у XVIII стагодзьдзі ў Празе.

Славянскі базар forever

У сучаснай Pacei літаратура й

мастацтва перажываюць сёньня ня лепшы час. Дастаткова паглядзець расейскія тэлеканалы. Тым ня менш, у Pacei існуюць шматлікія літаратурныя часопісы, адчыняюцца новыя. Існуе шмат літаратурных, тэатральных і кінапрэміяў, галоўным чынам недзяржаўных. Выходзіць безыліч новых книгаў, у тым ліку паэтычных, узьнікаюць новыя імёны. З маладымі літаратарамі, у тым ліку — зь людзьмі апазыцыйных ці, прынамсі, нонканфармісцкіх поглядаў сустракаецца Пуцін. Можна лічыць гэта часткай піяр-кампаніі расейскага прэзыдэнта. Можна называць ягоную ініцыятыву абвясціць 2007 год годам расейскай мовы пралагандысцкай акцыяй. Але чаму б кірауніку суседніх дзяржав, які апошнім часам імкнеца падкрэсліць самастойнасць і сувэрэннасць сваёй палітыкі, не перахапіць ініцыятыву ды не абвесьціць Год беларускай мовы ў Беларусі?

Многія памятаюць сустрэчу кірауніка дзяржавы з прадстаўнікамі тады яшчэ адзінага Саюзу пісьменнікаў. І што беларускія пісьменнікі начулі ад найвышэйшай асобы? Што ў сучаснай

беларускай літаратуры няма твораў, вартых апублікаваныя. Вось калі звязацца — тады дзяржава іх падтрымае. Ня ўсе зразумелі тады, што публічная зынявага была нанесеная ня толькі пісьменнікам — літаратуры ў цэлым. А тым самым і беларускаму народу, які нібыта ня мае літаратуры, вартай саноўнай увагі. Ды і як народ можа мець годную літаратуру, калі мова, на якой яна ствараецца, не заслужыла, каб ёю размаўляла чынавенства, у тым ліку дзяржава кірауніцтва? Калі ўвеселі час падкрэсліваецца другасасць беларускай мовы ў дачыненьні да расейскай, а беларусы абвяшчаюцца «палепшанымі варыянтамі» расейцаў? Так бы мовіць, юбэрмэнш, толькі з расейскім акцэнтам.

Ды каб расейская мова й культура былі

Беларусь перажывае зкспэрымэнт, аналаг якога цяжка знайсці ў сучаснай гісторыі.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

камэнтары

сапраўднымі прыярытэтамі сучаснай палітыкі ў Беларусі — гэта была б яшчэ палова няшчасця. Ці шмат мы бачым апошнім часам на тэлеэкранах расейскай ці сусветнай клясыкі? Ці шмат паказваюць фільмаў паводле Пушкіна, Талстога, Дастаеўскага, ці перадач, прысьвеченых іх творчасці? Ці пакажа, цікава, хоць адзін тэлеканал у Беларусі сёрыял «Запавет Леніна» паводле «Калымскіх апавяданняў» Варлама Шаламава пра ГУЛАГ? (Маштаб і глыбіня таленту гэтага пісьменьnika, 100-годзьдзе якога нядаўна шырокая адзначалася ў Рәсей, на думку многіх, не саступае маштабу Салжаніцына.)

Расейскі канал «Культура», на якім можна пабачыць даволі шмат цікавых культурніцкіх праграмаў, у Беларусі даўно ня йдзе — ён стаў непатрэбным, як і культура беларуская. Замест яе людзямі навязваецца эрзац-культура ў выглядзе суцэльнай папсы й пячорнага гумару «Комэздзі клуб».

Поўны эрзац

Сёлета 6 ліпеня 1-ы нацыянальны (!) канал 125-годзьдю Купалы прысьвячае фільм Юр'я Цывяткова (ціперашняга старшыні Саюзу кінематографістаў) «После ярмарки». З усіх магчымых варыянтаў выбіраеца савецкая карціна 1970-х гадоў на расейскай мове, паставленая паводле матываў (!) знакамітай «Паўлінкі». (Няўжо не засталося ніводнага відэозапісу тэатральных пастановак, напрыклад, Купалаўскага тэатру?) Фільм ідзе ў пятніцу апоўдні. Адразу за ім — дакументальная стужка «Янка Купала». І на гэтым усё. Галоўнае месца ў эфіры (прайм-тайм) на юбілейным тыдні займаюць «Славянскі базар» ды «Маёр Ветраў» паводле Мікалая Чаргінца. На канале «Лад» у выходныя дні — спрэс футbold i бокс.

Як казаў некалі адзін дыплімат, «у Англіі ня будзе рэвалюцыі, пакуль там ёсьць футбол». Ангельскіх «фанаў», аднак, ніхто не прымушае сипяваць брытанскі гімн на стадыёнах — яны пяюць яго самі, са сваёй ахвоты, а не па камандзе, раз на год, у 21:50 у дзень афіцыйнага дзяржаўнага свята.

Што тычыцца дзяржаўнага гімну РБ, дык варта нагадаць, што Ўладзімер Карызна — толькі суаўтар тэксту. Словы гімну БССР, пакладзенага ў аснову ціперашняга, напісаў у 1930-я гады Міхась Клімковіч. Але нядаўна

давялося пабачыць на БТ інтэрвю з Уладзімерам Карызном, які падрабязна распавядаў пра тое, зь якім творчым натхненнем ён працаў над тэкстам. Толькі вось свайго папярэдніка суаўтар згадаў забыў. І справа тут ня толькі ў асабістых амбіцыях паэта. Такое ўражанье, што ўсе сябры новасъпечанага СП на чале з Чаргінцом абсалютна съвята вераць у тое, што гісторыя літаратуры пачынаецца з іх. Не са Скарны, не з Багушэвіча, не з Багдановіча, не з Купалы й Коласа, а менавіта з іх. Як было шчыра заяўлена ўсяму съвєту ў адным з інтэрвю кіраўніка памянёнага саюзу, у яго ўвайшлі ўсе найбольш выдатныя пісьменьники сучаснасці. Усе — ні больш і ні менш. Перайначыўши вядому фразу расейскага клясыка, плынь літаратуры спынілася. Амаль паводле Фукуямы.

Ад сёньняшняга дня літаратураю павінны лічыцца толькі й выключна «вострасюжэтныя творы» Чаргінца, тэксты Ўладзімера Карызны, вершы Аўруціна.

Хутка ў новага СП зьявіцца свая друкарня. Вось ужо тады, напэўна, беларускі народ натоліць сваю працу да прыгожага пісьменства. Толькі чамусыці здаецца, што ня ўбачым мы чэргаў за бэстсэлерамі Чаргінца ды ягоных таварышаў па літаратурным цэху. Пісьменьникаў не прызначаюць, імі становяцца. Альбо не становяцца. Датацыю дзяржавы на свае книжкі атрымаць можна, ахвотных купіць іх не знайсці — вось дзе праблема.

Няма таго, што раньш было

Хтосьці членаў новага Саюзу, відаць, падмануў. Альбо ім самім падалося, што можна, як за ранейшым часам, займаючы высокое палажэнне ў кіраўніцтве творчай арганізацыі, выдаваць і перавыдаваць свае книгі — шматтомнымі выданнямі ды масавымі накладамі. Ды яшчэ атрымліваць за гэта дзяржаўныя прэмii, дзяржаўныя дачы, мець службовую машыну, «вяртушку» і сакратарку, якую прыносяць табе ў кабінет шклянку чаю на падносе, накрытую белай сурвэткай. (От жа ж гэтая мара пра шклянку чаю! Асабіст ведаю аднаго журналіста самых лібральных і дэмакратычных поглядаў, які, атрымаўшы пэўную пасаду, ня змог адмовіць сабе ў задавальнені займець такую

сакратарку.)

Нехта з абраных — дакладней, набліжаных да высокай асобы, можа быць, ўсё гэта атрымае. Але страшніна вузкае кола гэтых літаратурных ахойнікаў рэжыму, страшніна далёкія яны ад народу. І ад начальства.

Стратэгічная памылка гэтых людзей, якія становіцца ўсё больш відавочнай, палягае на перабольшанай ацэнцы ўласнай значнасці, а таксама значнасці свайгі прафесіі ў вачох сёньняшняй улады. Ім здавалася, што калі яны адлюдоўці супастата — няверны ўладзе Саюз беларускіх пісьменьникаў, — дык за гэта будуть узнагароджаныя. Што іх асыплюць з галавы да ног знакамі пашаны ды матэрыяльнымі прадметамі, амноць съязымі замілавання. А начальства нічым аслабіўным не аддзячыла. Ну, адабралі ў старога Саюзу пісьменьникаў Дом літаратара, дом творчасці «Іслач», ліквідавалі Літфонд. А шчасці ў адданых уладзе пісьменьникаў ўсё адно няма.

Прынамсі, Дом літаратара Адміністрацыя прэзыдэнта нікому аддаваць не зьбіраецца.

З усіх мастацтваў начальства важнейшымі, па-ранейшаму, лічыцца тэлебачанне і кіно. (Толькі дзе яно, тое беларускае кіно — няўжо Заміталін і кампанія яго створаць?) А яшчэ — візуальнае аздабленне дзяржаўных съвятаў альбо «базараў». Ну і маляванье глямурных фотапартрэтаў, канечне. А да пісьменьникаў начальства ставіцца ў лепшым выпадку як да аблуги.

Аблужыў і — «штел вон!»

Дый нешта не відаць сярод прэтэндэнтаў на званыне новых сталпоў дзяржаўной літаратуры асобаў, блізкіх па маштабе сакратарам колішняга Саюзу пісьменьникаў — Броўку, Мележу, Танку, Шамякіну. Колькі б ні ўставалі прэтэндэнты на дыбачкі — не відаць. І выпуск у сэрыі ЖЗЛ біяграфіяў сёньняшніх літаратурных чыноўнікаў не ўратуе іх ад хуткага забыцця. Гісторыя літаратуры не пачалася з СПБ і на ім ня скончыцца. Рана ці позна гісторыя ўсё расставіць па сваіх месцах. І нашыя напшадкі дадуць сваю ацэнку ня толькі героям афіцыйнай ЖЗЛ, але ўсім нам. Ад нас залежыць, каб нашы дзеяці ды ўнукі не вырасталі янычарамі. Ці эксперымент па раскультурванні нацыі ўжо завяршыўся посьпехам?

Цяжар пустаты

П'еса пра Купалу паводле Караткевіча. Прэм'ера спектаклю «Сны аб Беларусі» сабрала ў Купалаўскім тэатры аншлягі 28 і 29 чэрвеня. Піша **Андрэй Скурко**.

На афішы, побач з пазнакай аб юбілейнай сутнасці спектаклю, стаіць імя Ўладзімера Караткевіча. Пастаноўка за яўленая як фантазія па матывах п'есы «Калыска чатырох чараўніц». Караткевіч напісаў яе ў 1981-м, і на 100-гадовы юбілей Купалы яе давалі ў Тэатры юнага гледача.

Фантазія адвольная. Так, у фінале Караткевічавай п'есы малады Купала чытае «Мужыку»: чытак нібы прысутнічае на нараджэнні паэта. Спектакль «па матывах» завязаны на Купалавай смерці.

Рэжысэр Уладзімер Савіцкі ставіў задачу пазбавіць Купалу «прыземленасці», паказаць яго «касьмічнасць» і «асучасніцтво».

Дзеяя гэтага У. Савіцкі ўвёў у п'есу цытаты з Купалавых «касьмічных» паэмаў «Ад вечная песня», «Сон на кургане», «На Куцыю», урыўкі з розных твораў Караткевіча. Прыдумаў сцэну ў гатэлі «Масква». Працытаваў стэнатраграму допыту Купалы ў НКВД. І тое-сёе падрэзаў у п'есе.

Напрыклад, палічыў несучаснымі і выдаліў вобразы паніча Казіка — разбешчанага маладога нуварыша, які можа «ўсё купіць»; праудашукальніка Страфана Каляды; аматара панская культуры аконама.

Пазынкалі і клясычныя цытаты, якімі тэкст Караткевіча сочыцца: з Мацея Бурачка, з Каліноўскага. Урывак з «Мужыцкай праўды» («...не народ зроблены для ронду, а ронд для народа. А ў нас, дзеюкі, чы гэтак?») заменены на пачатак «Ліста з-пад шыбеніц», ізноў жа прэпараваны — зьніклі «маскалі». Лішне ка заць пра верш «Гэта енк, гэта

крык, што жыве Беларусь!», які быў у арыгінале.

У сюжэтных правалах, якія ўтварыліся пасля вымання з п'есы пэрсанажаў і сцэнаў, буяе містыка — уласна, сны. Сыняцца, у асноўным, энэргічныя скокі русалак з вадзянікамі (ці хто гэтыя напаўаголенныя маладыя людзі?). Пасля трэцяга зыўлення яны падаюцца навязылымі. Нават сур'ёзныя ўрыўкі з паэмі «На Куцыю» чытаюцца на фоне купальскіх русальных любопытстваў. Нібы не ў Купалы юбілей, а, напрыклад, у Серажптуўскага.

Сцэны ў гатэлі «Масква», дзе фігуруюць па-чаргінцоўску адпраставаны энкавэдисты з пакаёўкамі, не такія зачаганыя асацыятыўна. Але пытаныне «навошта», якое ўзыняе пасля чарговага выходу русалак, не пакідае і тут. Бо энкавэдисты, паводле сэнсу, тыя ж русалкі. Так купальская папараць, якой аформленая сцэна, пры іншым асьвятленыні ператвараецца ў гатэльныя фіксы. Ну, дапытвалі Купалу ў НКВД, ну, сапраўды,magli яго забіць у Маскве. Але такое можна было ставіць і ў годзе 1990-м. А ў тэатар жа йдзе пабачыць на жыццяціпіс пэўнага дацкага прынца, а знакі сёньняшнягага дня ў гісторіі Гамлета. Калі ж соль страціць моц, дык чым асоліш яе?

І акторы адчуваюць гэту сэнсавую неданапоўненасць. Бяруць крыкам там, дзе не стае зьместу, яи знаюць меры ні ў съмеху, ні ў сылэзах. Бяруць брутальнасцю (чаго вартая песня «Быў у бабкі казёл...») бяз дай прычыны. Ад гэтага выпіраюць другасныя лініі. Губляеца зьместавая гіерархія. Што сёньняш-

няму гледачу да сагнаных у пачатку XX стагодзьдзя зь зямлі арандатарапаў? Хіба гісторыкі ды жыхары Зымбабвэ (там Мугабэ зараз такім займаецца) прачуюць гэты канфлікт. У п'есе Караткевіча той канфлікт важны для разумення ўмоваў жыцця Купалавай сям'і. На ім будуюцца важнейшыя для аўтара рэчы.

У пастаноўцы ж ён, узмоцнены яшчэ цытатамі з «Раскіданага гнязда», павісае ў паветры.

Зусім юбілейная была б пастаноўка, каб не юбіляр. Уявіце: з сцэны зынкае ўсё дружаснае, «туманная машина» прапаце на поўную моц, і з гэтага туману, з глыбіні выходзіць, накульгваючы, сапраўдны Янка Купала. Па сышніе мурашки.

Гэтага образу таксама няма ў тэксце. Рэжысэрская прыдумка. Купала ўзору 1942 году. Стомлены зламаны чалавек, які ўжо ўсё напісаў — і

геніяльныя паэмы, і ліст вялікаму Сталіну ад беларускага народу.

Але ён зьяўляецца — і пустоты пачынаюць іграць. Яны дэтануюць з вобразам *такога* Купалы. І дзіўна мянляюцца ролі: раптоўна ў пэрсанажа ператвараецца сам рэжысэр. Ён маеца на ўзве. Ён быў змушаны рэдагаваць тэкст менавіта так, пакідаючы менавіта гэтыя пустоты, замяняючы менавіта гэтыя ўрыўкі. Час вадзіў яго рукой. «Сны...» — нібыта помнік часу, калі тое, пра што адкрыта можна было казаць у 1981-м, ператваралася ў намёкі, а рэчы, ясныя ў 1991-м, — у намёкі на намёкі. Пастаноўка дажыве роўна да канца гэтага часу. А потым разбурыцца, праваліцца сама ў сябе, ня вытрымаўшы цяжару пустаты.

А мо п'есу праста рыхтавалі да прыезду Угра Чавэса? Ён русалак ацаніў бы дакладна.

Вяртаньне да Буйніцкага

Беларускія тэатры зьбіраюцца перавесці на самаакупнасць.

У тэатральных колах гэтая інфармация прайшла ў канцы чэрвяня. Пытаньне найбліжэйшым часам мае вырашыцца на калегіі Мінкульту. Пакуль няма афіцыйнага рашэння, кіраўніцтва тэатраў ад камэнтароў устрымліваеца.

Перавод на самаакупнасць можа прывесці да скарачэння штатаў і зарабкаў. Гэтак, у маладзечанскім тэатры «Батлейка» працуе 50 чалавек. Заробкі ў іх перавышаюць 500 тыс.

рублёў. Болей атрымліваюць толькі ў міліцыі, банках або ў Менску.

Чым тэатры будуть зарабляць на жыхыццё, невядома. Ёсьць г.зв. «камэрцыйныя тэатры». Адзін з такіх існуе пры маладзечанскім Палацы культуры чыгуначнікаў. Але займаюцца ёсім, што дзе прыбытак.

Цэны на квіткі ў Маладзечне асабліва ня ўздымеш. Таму тэатры і вымогаюць падтрымкі дзяржавы ці прыватных фундатараў.

Ёсьць і яшчэ адзін варыянт: адкруціць кола часу і вярнуцца на стагодзьдзе назад. У пачатку XX ст. тэатар Ігната Буйніцкага вандраваў ад вёскі да вёскі, даючы спектаклі. Так зъезьдзілі ўсю Беларусь.

I цяпер карысць для вяскоўца будзе несумненна, у многія паселішчы артысты не зазіралі ніколі. Вось толькі што зарабіць шмат супрацоўнікі тэатраў ня здолеюць. Народ у вёсцы не багаты.

Сяргей Рак

СЪЦІСЛА

Інвестыція

Вольскі рыхтуе сольны альбом

Выступаючы на фэстывалі «Месяц аўтарскага чытаньня» ў Брно (Чэхія), беларускі сыпявак расказаў пра свой новы, сольны альбом. «Гэта будзе кабарэ-альбом сатырычных песень, — расказаў Лявон Вольскі карэспандэнту радыё «Свабода». — Ён выйдзе напачатку верасеня. Назму ня буду казаць, бо яна ня тое што нецензурная, але даволі-такі небясьпечная».

узначаліў у Горадні каралеўскую мэдычную акадэмію, пабудаваную тагачасным рэфарматарам Антоніем Тызэнгаўзам. Помнік усталяваны на ўваходзе ў парк імя Жылібера, дзе ён пры канцы XVIII ст. заснаваў батанічны сад. Помнік паставлены паміж дэзвюма камяніцамі, збудаванымі Тызэнгаўзам — лямусям, у якім цяпер разстарацца, і тэатрам, што захаваўся ў перабудаваным выглядзе. Глыбей у парку захавалася таксама трохпавярховая камяніца былога

мэдычнай акадэміі. Аўтар помніка — скульптар Уладзімер Панцялеев. Ён сказаў, што задаволены тым, што праца нарэшце паставленая, але вельмі стомлены. Паводле яго словаў, гарадзенцы ня вельмі абазнаныя ў гісторыі роднага гораду: мінакі ня могуць адрозніць Жылібера ад Суворава ці, нават Пятра I.

Выйшаў новы альбом «Чырвоным па Белым»

«Крывавы Сакавік» — гэта 20 новых трэкаў, вынік гадавой працы. Тэксты на розныя тэмы, ад выраслай колькасці ўдзельнікаў гурту — чатырох MC (Krou, Realize, Zeman, Jaycor). Гурт «Чырвоным па Белым» выступае ад 2004 году і стаў самым вядомым беларускамоўным рэп-гуртом. Набыць альбом можна ў крамах «Містэрі Гуку» або праз незалежных распаўсюднікаў.

МБ,

радыё «Свабода»

www.SVABODA.ORG

Босы дойлід

У Менску стала на адзін помнік болей.

Аўтар, вядома ж, Уладзімер Жбанаў. Усыед за помнікі паштальёну, фатографу й гандлярцу семкамі скульптар ушанаваў сваім творам памяць пра дойлідаў, якія зрабілі Менск. Гэта падарунак фірмы «Элема» гораду. Эскіз скульптуры Жбанаў зрабіў літаральна за тыдзень. І ціха, бяз шуму усталявалі праста на галоўной плошчы сталіцы, што на съядре завецца Незалежнасці, а пад зямлёю — Леніна. Цяпер навюткі помнік ужо стаіць каля старасцвецкага будынку, у якім месціцца Камітэт архітэктуры і горадабудаўніцтва гарвыканкаму. І з ім у абдыму цяпер ахвотна фатаграфуюцца разъязвакі. Скульптура ўяўляе сабою прэтэнцыозную кампазіцыю ў выглядзе барадатага чалавека са скруткам пад пахаю. Ён чаруе над будовамі, што сымбалізуаць архітэктуру Менску розных эпох.

Сяргей Харэўскі, фота аўтара

Будслаўскі фэст сабраў тысячы вернікаў

Пілігримы прынеслы з сабой 500-гадовы драўляны крыж. Кульмінацыяй урачыстасцяў стала начная працэсія па Будславе.

Ольга Дарудзікевич

Хай людзі ўбачаць Вашымі вачымі:

зъмісціце на pp.by Вашы фоты і інфармацыю з Будслава і кожнай іншай падзеі:
web@nn.by, 29-707-73-29, 29-613-32-32, 17-284-73-29.

У нядзельно, у дзень пачатку фэсту, задаждыла. Гэты дзень стаў найпярэднім для шматлікіх пілігримаў, якія выправіліся пакланіцца Маці Божай Будслаўскай з розных кантоў краіны — Жодзіна, Віцебску, Браслава, Маладечна. Пілігримка з Баранавічаў, напрыклад, ішла дванаццаць дзён.

Пробашч менскага Чырвонага касцёлу Ўладзіслаў Завальнюк узначаліў пілігримку на байдарках па рэках Вяльлі і Сэрвачы зь Вільні. З сабой яны везылі 500-гадовы вялікі драўляны крыж. Ён быў выраблены з той самай драўніны, якая 500 гадоў таму сплавам па Сэрвачы ѹ Вільну была дастаўлена з Будслава ѿ Вільню для ўзвядзення кляштару бернардынаў. Цяпер вернікі будуть пакланіцца гістарычнаму крыжу.

З Менску ѿ пяцідзённую пілігримку выйшли 380 паломнікаў. Сярод іх ня толькі каталікі, але й праваслаўныя, пратэстанты, уніяты. Пілігримаў цепла сустракалі ѿ прыдарожных вёсках — бралі да сябе на ноч, кормілі, нават рабілі лазніно.

З сталічнымі пілігрымамі ішоў праваслаўныя манахі з Пецярбургу, а таксама цемнаскуры хлопец з Брыгантіі. Яны спіцыяльна прыехалі ѿ Беларусь дзеля знікамітнай пілігримкі. Шмат людзей далучалася да пілігримаў па дарозе.

Як заўсёды, шматлікай была дэлегацыя Віцебскай дыяцэзіі. Усяго зь Менска-Магілёўскай архідыяцэзіі і Пінскай дыяцэзіі пешшу прыйшли ды съвятыні 1 509 вернікаў, зь Віцебскай дыяцэзіі — 1 511 пілігримаў.

Кожная дэлегацыя мела свае апазнавальныя рысы. На сталічных пілігримах быў жоўтыя хусынкі, баранавіцкія мелі сінія, маладечніцы трymалі ѿ руках жоўтыя сланечнікі.

Пілігримы пачалі падыходзіць у Будслаў пасыля абеду. Па традыцыі, яны найперш кіраваліся да съвятыні. Многія працягвалі гэты апошні адцінак шляху на каленях. Пасыля чаго разыбвалі намётавыя мястечкі практична ва ўсіх кутках Будслава.

Дзякуй

Міхасю Т. са Слуцку.
Пятру Б., В.А., Паўлу Д. зъ
Берасця.
Івану М. з Маладэчна.
Алене М. зъ Бярозаўскага ра-
ёну.
Івану Д. зъ Мядзельскага раё-
ну.
Сяргею Д. зъ Лідзкага раёну.
Андрэю К., Віктару Дз.,
Юр'ю Г., Сяргею К., Івану Р.,
Хрысьціне М. з Горадні.
Васілю А., Анатолю Б. з
Маргіёва.
Валеру Ш. з Круглянскага ра-
ёну.
Яўгеніі Я., Тацьцяне Г. з Го-
меля.
Райсе Д., Анатолю П. з Са-
лігорску.
Руслану Р. з Баранавічаў.
Юліі Е. з Наваградзкага раёну.

Аляксандру Н. са Жлобіна.
I.I. са Смалявіцкага раёну.
Лявону Л. з Астравецкага раёну.

**Віктору Л. з Калінкавіцкага
раёну.**

Іван Я., Мікалаю Л., Аляксандру Ф., Анатолю С., Васілю Б., Лідзії Т., Святлане Р., Генадзю П., Т.А., В.П., Н.П., С.С., Уладзімеру С., Зымітру С., Уладзімеру С., Р.А., В.М., Уладзімеру З., А.А., А.П., Веры С., Людміле М., Галіне Т., Аляксандру Ш., Марыі Н., Натальлі С., К.П., Тамары М., Л.В., В.В., Зымітру М., А.І., П.П., Т.П., Вячаславу Р., Э.Н., Кастусю Л., Юр'ю М., Надзеі С., А.Б., Юр'ю Б., Уладзімеру К., Андрэю В., Валянціну Л., А.В., Е.Е., Mixailу З., В.А., Арсеню Л., Ігару Я., Леаніду Л., Валянціне Дз., Алене С., Алене П., Вікенію С., І.П., Адаму З., Ігару М., Ягуну Л., Сяргею С., г. Мінську.

Дар'я Каткоўская і я
сын Але́сь разноса́ць
газэту «Наша Ніва» ў
Сухараве. Калі і Вы
хочаце разносиць газэту,
зьвяжыцца з
Рэдакцыяй.
*dastauka@tut.by, 29-260-
78-32, 29-618-54-84, 17-
284-73-29*

Каб штотыдзень атрымліваць газэту, дасылайце адрасы і грошы за газету. Коніт на месяц — 8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх ахвотных
чытаць газэту
паведамляць у
Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
праз: тэлефоны: (017)
284-73-29, (029) 260-78-
32 (МТС), (029) 618-54-
84, e-mail:
dastauka@tut.by,
паштovы адрас: а/c 537,
220050 Менск

2) Просим у блянку
банкаўскага
паведамлення ці
паштовага пераказу
дакладна і разборліва
пазначаць адрас, у
тым ліку паштовы
індэкс і код пад'язду

ПАВЕЛА МЛЕНЬНЕ

Kacip

КВІТАНЦІЯ

Kacip

ПІВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828 МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764					
Рахунак ат- рымальніка			3012 206 280 014	Асабовы рахунак	
(прозвішча, імя, ім'я па бацьку, адрас)					
Від аплаты				Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"					
Агулам					
ПІВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828 МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764					
Рахунак ат- рымальніка			3012 206 280 014	Асабовы рахунак	
(прозвішча, імя, ім'я па бацьку, адрас)					
Від аплаты				Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"					
Агулам					
М.П.					

Як выконваецца дырэктыва №3 у Смалявічах

Ужо больш за два тыдні на съвеццяца ліхтары па ўсім горадзе. Апроч вывесак прадпрыемстваў. На маёй вуліцы Жодзінскай гарыць толькі адная вывеска «Белдзяржструхса».

Яўген Пугач, Смалявічы

Узорны горад Пінск

Нядыўна па радыё пачуў шакуючу навіну: у Пінску будзе знесены шраг дамой у цэнтры гораду, каб спрастаўца транзытную вуліцу. Ня даду веры. Праз некалькі дзён прачытаў пра гэта ў «НН».

Пачалі руйнаваць Горадню, і тут раптам — Пінск. Што гэта? Нату́ральна, што гэта не выпадковасць, адчуваеца нейкая заканамернасць. Складаеца уражанье, што ідзе ціхая, неаб'яленая вайна з Беларусью. Ідзе зачыстка тэрыторый, вызваленне яе ад рэштак беларуска-літвінскай мінушчыны, якіх і так засталося вобмаль. Прывім пасльепшина, па ўсёй краіне, і грошы на гэта знаходзяцца.

Бо як іначай гэта разумець? Ці не было б больш рацыянальнай зрабіць адвод транзытнага транспарту з цэнтру гораду на ўсход? Аднак не. Спачатку тую ж самую транзытную вуліцу ператварылі ў тупік, перакрыўшы яе пачварным будынкам ГДК. А цяпер вырашылі адвесці ўбок за кошт старых дамкоў. А можа, лепей зруйнаваць гэтую гаргару ГДК? А што, бурый дык бурый! Адсяляць нікога на трэба.

Месяц таму я гуляў па гэтым кавалку вуліцы з гасцініцамі Польшчы. Гэта якраз адрезак вуліцы ад гісторычнага цэнтра да доміка Рышарда Капусцінскага. І тады я пачуў ад

маіх гасціц, што тут няма духу, але... калі б тут былі кавярнікі, бары, крамкі, то, можа, тады адчучлася б жыццё.

Тут яшчэ захаваліся падворкі, па якіх, напэўна, гойсала дзяцяў ў часы маленства Рышарда Капусцінскага, пра што ён апісвае ў сваёй книзе «Імпэрцыя». І яны таксама маглі бы стацца аб'ектам зацікаўленасці для туристаў — аматараў творчасці вялікага рэларцёра. Але гораду часоў Рышарда ня будзе. Засталася падвараць калегію і зневесці касцёл разам з сэмінарыяй (а што яны там цацку сабе зрабілі!) — і тады Пінск стане ўзорным сучасным беларускім горадам, з пустынным заасфальтованым пляцдармам, зручным для транспарту, замест гэтых развалюх.

Пінчук

Чаму ў Горадні паміраюць дрэвы

— Ах, якія прыгожыя, далікатныя гэтыя сястрычкі Ліпі! — не пераставалі захапляцца шляхетныя Каштаны на вуліцы Ажэшкі, паглядаючы на юных суседак. А іх пляменнікі, маладыя Каштаны, што жылі праз дарогу, былі безнадзеяна закаханыя ў прыгажуняў — сяцёр. Яны ж, і насамрэч, красуні, былі заўсёды сумнімі, бо не маглі адвесці вачэй ад ганаровых Ясакараў, што вылучаліся нетутэйшым харастром між іншых дрэваў і здаўна жылі ля Гараднічанкі ў скверы Жылібера. А тыя, нібы Нарцыс з антычнага міту, былі захаханымі толькі ў сябе.

Няшчасце прыйшло нечакана. Няшчасце прынеслы людзі.

Загудзелі, заскрыгаталі пілы, прагна ўпіліся ў жывія, такія дасканала прыгожыя целы. З глухім

гулам упалі Ясакары, зашапацеўшы галінамі. Іх вочы ўпершыню глянулі ў вочы маладзенікіх Ліпаў, угледзелі ў іх тое, чаго ніколі ня звeduvali ў жыцці, — вялікае, шчырае, пышчотнае каханье, якое не памірае, бо як жа ня верыць Каратке-вічу: ён ведаў пра каханье ўсё:

Калі памірае каханье...

Але каханье не памірае.

Яно вечна застаецца ў грудзях
лікуючай тугую слоў,

Безнадейным болем

і непатольнай пышчотай,

Калі нічым не дапаможаш,

хаця сэрца аб зоры разьби.

Каханье не памірае. Паміраюць ад каханья. Крывавым болем напаўняліся сэрцы маладых Ліпаў. Нядоўга перажылі яны сваіх каханых. Прастаялі змрочную гарадзенскую зіму, застылі ў скруге, каб і не прачнуцца вясною, засталіся хмурымі і чорнымі. І маладыя Каштаны, якія ўжо начали былі выпускаться да жыцця са сваіх галінай злянёням лісточкі, засохлі ад нечаканай страты...

Чорныя-чорныя дрэвы, што цягнуцца ў неба мёртвія галіны на вуліцы Ажэшкі Гародні, — гэта ахвяры стражанага каханья, гэта і папрок людзкой жорсткасці. Іх пакуль ня съеклі. Людзі занятыя іншым вынішчэннем...

**Ала Петрушкевіч,
Горадня**

Докшыцы: на магіле пабудуюць аўтастаянку?

У Докшыцах сёлета плянуюць урачыста адзначыць 600-годзінне з даты першай узгадкі пра паселішча. Да падзеі прымекаваныя работы па добраўпрадакаванні цэнтру. Сярод плянаў — перанос аўтастаянкі з пляцоўкі перад райвыканкамам у сквер паміж вуліцай Піянэрскай і агароджай Свята-Пакроўскай царквы.

Гэта зручнае месца, аднак у гэтым скверы знаходзіцца магіла старшыні валаснога рэвалюцыйнага камітэту Ісака Ванта, ваеннага камісара Івана Клімка і чырвонаармейскага камісара Мікалая Кузняцова, якіх тутака расстралілі ў жніўні 1919 года.

Палкі на месцы іх магілы збудавалі помнік Пілсудзкаму. Савецкая ўлада знесла гэты помнік, аднак магілу не ўвекавечыла. А цяпер яе закатаюць пад асфальт.

Распавядавае краязнайца Кастусь Шыталь: «Архітэктары ня ведалі, што стаянку будуюць на магіле. Калі я пайшоў у адзел ідэалёгі

райвыканкаму, там сказаў, што будуть разъбирацца».

**Янка Зуброўскі, в.Лапуты
(Докшыцкі раён)**

Станьма шляхтай

Найпершая задача беларусаў — гэта адраджэнне шляхетнасці грамадзтва. Пачынаць трэба з сібе. Не працаўць на рэжымі; ня жыць жабраком; не падтрымліваць імітатораў змагання; не паддавацца любому замбаванню, усе падзеі спакойна аналізаваць; не глядзець у рот чужынкам.

А што ж тады рабіць?

Шмат вучыцца, развіваецца свае таленты, імкніцца займаць ключавыя пазыцыі, асабліва ў эканамічнай сферы, развіваецца сябе фізычна, завеўваецца аўтарытэт сярод людзей.

Шляхецкі стан — гэта ня партыя і ня грамадзкая арганізацыя, гэта шырокая сацыяльная група. У авангардзе гэтай групы павінны быць ня хітрыя спажыўцы грантаў і не пасобнікі рэжыму, а людзі з гонарам. Задача, якую павінен вырашыць авангард, — знайсці крыніцы існавання для жыцця, альтэрнатыўныя лукашэнкаўскуму рэжыму.

Апазыцыя зможа прыйсці да ўлады, толькі калі яна будзе грунтавацца на фінансавых рэсурсах знутры краіны.

**Галіна Арцёменка
(Нямеччына)**

• • • • • • • • • • • • • • •

«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сایце

www.nn.by чытатці

лісты, водгукі і

меркаванні. З прычыны вялікай аўтамацізаціі мы можам пацьвярджаць атрыманьне Вашых лістоў, ня можам і вяртаць неапублікаваныя

матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагавацца допісы. Лісты мусіць быць падпісаныя, з пазнакай адресу. Вы

можаце дасылаць іх поштай, электроннай

поштай ці факсам.

Наш адрас:

а/с 537, 220050 Менск.

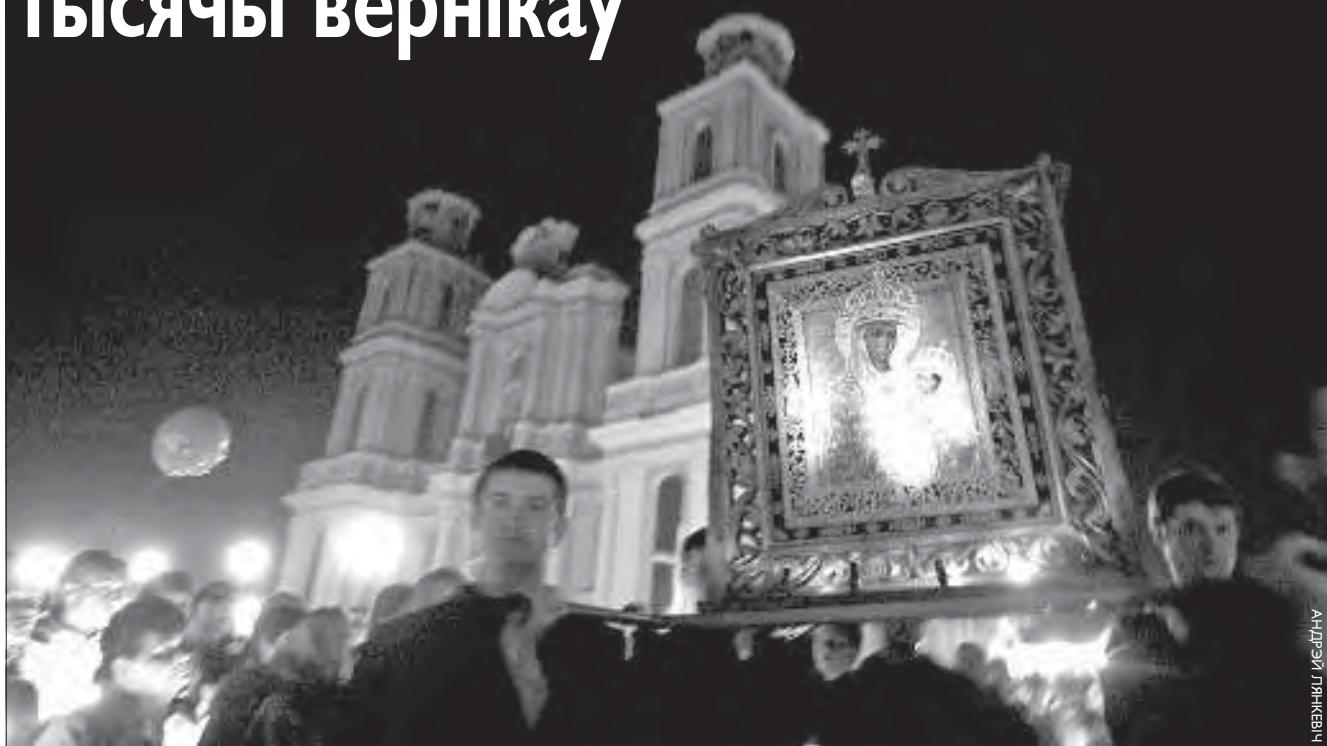
e-mail: nn@nn.by.

Факс: (017) 284-73-29

Падобныя дамкі і падворкі стваралі своеасаблівую, утэліную атмасферу старога Пінску, што заўсёды падкрэслівалі госьці гораду.

Будслаўскі фэст сабраў тысячы вернікаў

АНДРЭЙ ГІНКЕВІЧ

Працяг са старонкі 16.

Думалася, што праз залевы — іх за дзень пранеслася над Будславам аж тры, прычым адна з градам — людзей на фэсце будзе меней, чым летась. Дык жа не. Не злычыць было машын і аўтобусаў. Імі заставілі мястечка і палеткі, якія сталі імправізаванымі паркінгамі. Кіроўцам, якія прыехалі пад ноч, прыходзілася паркавацца за некалькі кілямэтраў ад базылікі.

Пад алтаром шмат съпявалі: па-сучаснаму, па-беларуску. Увогуле, сярод людзей было шмат беларускамоўных. Пасьля каталіцкай імшы для пілігримаў уніяцкі хор адсъпіваў акафіст.

З кожным годам фэст аднаўляе экумэничныя рыскі, уласцівія яму ў мінулых стагодзьдзях. Яго наведваюць людзі розных вызнанняў.

Адным з першых я сустрэў ля санктуарыю Паўла Севярынца. Ён раздаваў аўтографы. Севярынец у Будславі прыехаў упершыню. Было відаць, што ён не чакаў убачыць такую грамаду і быў уражаны настроем фесту.

Насупраць касыцёлу, па-над балотам, што стала пасыля дажджоў — ліўневай каналізацыі пакуль німа — стаяла чарапада палатак. Там прадавалі зынічы, аб-

разкі, ружанцы, сувэніры. Была адна ятка ад праваслаўнага кляштару. Бойка ішоў гандаль традыцыйнымі фэстывальні смакулькамі-пейнікамі. Іх з пражанага цукру і розных фарбавальнікаў вараць тутэйшыя майстры.

З другога боку разлога Краснае плошча прадавалі паесы і папіць — ад гарбаты да шашлыкоў. Зъехаліся сюды ўсе раённыя крамы спажыўкааперацыі, кавярні і многія прыватнікі з сваёй пярэстатай драбязой.

Плошча Красная — коліс гэта значыла «прыгожая, харошая». Так, як кажуць, «Краснаслелье» ці «Красны Бор». На цыперашніх шыльдах, вядома плошча мянуеца «Чырвонай». Невуцтва выяўляеца. Таксама і ў нязграфным добраўпрадаваныні Будслава, калі грошы выкідваюцца на дурніцы, — падбеліванье бардзюраў, абрезванье дрэваў ці пракладку дарожак у скверы, а німа лавак, каб людзям прысесыці адпачыць і перакусіць з дарогі. Ды ўсё гэта не псуе съюта. Найбольшага съюта для сотняў вернікаў і, вядома, духавенства.

Ксяндзы й мана什кі практычна ўсе беларускамоўныя. Шмат у каго з маладых былі бел-чырвона-белыя стужачкі, фенечкі і значкі «За Свабоду».

Ксёндз-вядоўца вітаў моладэзь: «У гэты самы час у Менску адбываецца кан-

цэрт «Акіяну Эльзы». Некаторыя з прысутных хацелі б туды трапіць, для некаторых быў складаны выбар, куды пайсьці. Але вы не пашкадуецце, што выбралі пілігрымку».

Съяція не вагаюцца гаварыць з амбоны на самай народнай мове — дзівоснай трасяцніцы. «Пацяраўся муж. Адварт Часлававіч, вас чакаюць каля бочкі са съянцнай вадой пад фанаром».

Дзіва што людзі губляліся. Чым меней часу заставалася да поўначы, тым болей народу съякалася да базылікі. Кульмінацыя фесту — урачыстая працэсія апоўнанчы. Не акінуць вокам было гэтае людзкое мора. Толькі на вялікім экране, якім стаў мур базылікі, можна было пабачыць від фесту зверху. Праз праектар адбывалася транссяція зь некалькіх камэрай. Гэтае ноў-хаў было ўжытае на фэсце ўпершыню. Дарэчы, усе заўсёднікі фесту адзначалі добрую арганізацыю сёлетняга збору.

За некалькі хвілін да поўначы на ўсім пляцы былога савецкага аэрадрома пачалі запальвацца сівечкі. Нарэшце хоры касыцёлаў Святой Тройцы і Яна Хрысціцеля са сталіцы пачынаюць: «Ойча

Будслаўскі фэст сабраў тысячы вернікаў

Працяг са старонкі 19.

наш, каторы ёсьць у небе...», і прапэсія з дзясяткаў сьвятароў, якую ўзначальваюць біскупы менска-магілёўскі Антоні Дзям'янка, віцебскі Уладзіслаў Блін і пінскі Казімір Вялікаселец, пакідае базыліку і па жывым калідоры набліжаецца да вялікага алтара, збудаванага з паўночнага боку храму. Абрауз спускаецца да людзей, і рака съвечак паволі пльве за ім з поля на плошчу, цягні ўздоўж яе, утвараючы кілямэтровое жывое кола. У начнай цішы хор ссыяе гімн Багародзіцы. Абрауз ужо вяртаецца на алтар, а людзі з задніх шэрагаў ўшчэ толькі пачынаюць свой ход. Відовішча заварожвае.

Паводле ацэнак сьвятароў-арганізатаў фэсту, сёлета ў Будслаў зъехалася каля 45 тысяч чалавек.

Фэст на вачах ператвараецца ў сьвята нацыянальнага маштабу. Аднак апроч другасных чыноўнікаў з камітэту па

справах рэлігіі і прадстаўнікоў райвыканкаму, ад уладаў у Будслаў ніхто не прыняжджае. А на добры лад, гэтай падзеі пасавала б прысутнасць першых асобаў дзяржавы. Дарэчы была б і жывая трансляцыя на тэлебачаныні.

Зрэшты, адсутнасць лішніх помпавых надае фэсту пачуцьці і непасрэднасці.

Свята абышлося без вялікіх інцыдэнтаў, калі не лічыць таго, што ксёндз Уладзіслаў Завальнюк у часе пілігрымкі перакуліўся з байдаркі ў воду. Паломнікі віталі пробашча сталічнага касцёлу Святых Сымона і Алены з асаблівай цеплыней, як пралата, які асабліва шмат робіць для надання святым міжнароднага характару.

У нядзелю супрацоўнікі міліцыі — яны зъехаліся на фэст з усяго раёну — затрымалі 14 зборшчыкаў подпісаў за адмену закону аб свабодзе сумлення. Гэта былі актыўсты Хрысціянскай дэмакратыі і незарэгістраванага «Маладога фронту».

Калі ж на дзённай імшы ў панядзелак дзяўчына з Барысава Кася разгарнула бел-чырвона-белы сцяг, ніхто ня быў супраць.

Самай ж галоўнай падзеяй сёлетняга фэсту стала закладанье ў мястэчку паклоннай гары Маці Божай Будслаўскай. «Пакуль гэта толькі малы пагорачак зь вялікім мэталічным крыжам. На яго пілігримы будуць складаць прынесенныя з сабой у знак пакаяння камяні й зямлю з родных мясцін. З часам гэта гара Кальварыя і крыжовы шлях да яе стануть месцам споведзі, прапэсіі і службай.

**Зыміцер Панкавец,
Будслаў-Менск**

«НН» пра Будслаўскі фэст 100 гадоў таму

21 юня (2 ліпеня па новым стылі) быў фэст. Людзей было вельмі многа. Людзі, чым купіць газэту, нясуць свае саракоўкі да манаполькі. Манаполька зарабіла каля тысячы рублёў ад мужыкоў. Было шмат стражнікаў, усё са стрэльбамі. Але нічога «падазрыцельнага» не было. Нават п'яных не пабіліся.

Васіль Красіва. №25. 1907

Андрэй Ганкеўч

Фін, што кіраваў Намібіяй

цяпер рыхтуе незалежнасьць Косава. Піша Усяслаў Шатэрнік.

У сувязі з апошнімі падзеямі вакол Косава часта даводзіцца чуць імя былога прэзыдэнта Фінляндый Марці Ахтысаары. Хто гэты чалавек? Чаму менавіта яму даручылі заніца юсаўскай праблемай?

Марці Ойва Калеві Ахтысаары нарадзіўся 23 чэрвеня 1937 г. і сёлета будзе адзначаць сямідзесяцігодзьдзе. Бацька будучага прэзыдэнта быў афіцэрам фінскай арміі. Таму пасля вайны сям'і Ахтысаары давялося перебрацца з Выбаргу, дзе нарадзіўся Марці і які адышоў СССР, у горад Оўле. Там ён заканчвае пэдагагічнае аддзяленне мясцовага ўніверсітэту. Аднак праца ў родным Суомі яго не прывабіла. Неўзабаве настаўнік робіцца дыпламатам.

Ён прадстаўляе радзіму ў краінах Афрыкі, працуе ў ААН. Вядомасць яму прынесла місія ў Намібію. Назва гэтай краіны была добра вядомая савецкім людзям. «Тэрыторыя, незаконна акупаваная расістамі з ПАР» згадвалася столькі ж, колькі і слова «апартэід» і імя Мандэлы.

Яшчэ Намібію называлі «самай старой праблемай» ААН. З 1946 г. яна дамагалася незалежнасці. Прэторыя, аднак, не хацела адмаўляцца ад багатай на алмазы тэрыторыі. СССР падтрымліваў намібійскіх партызанаў, ЗША — ПАР. Усё гэта перапляталася з кубінскай прысутнасцю ў суседній Анголе. У такіх умовах спэцыяльны пасланнік ААН вымушаны быў узяць на сябе фактычнае кіраванье краінай дзеля забесьпячэння мірнага пераходу да незалежнасці і правядзення першых усеагульных выбараў. Задача была няпростая яшчэ і таму, што абодва бакі вінаваці фінскага дыпламата ў патураныні ворагу. Тым не менш, выбары адбыліся, і ніхто іх выніку не аспрэчыў. Двашцатігадовая вайна завяршылася, «апошняя калёнія Афрыкі» атрымала незалежнасць 21 сакавіка 1990 г.

За свае заслугі ў стварэнні новай дзяржавы Ахтысаары атрымлівае званыне яе ганаровага грамадзяніна.

Толькі крытычнае стаўленне Ахтысаары да амэрыканскай апэрацыі

«Бура ў пустыні» перашкодзіла яму заніца пасаду генэральнага сакратара ААН. Ён вяртаецца на радзіму.

У гісторыю Фінляндый Ахтысаары ўвайшоў як першы ўсенародна абраны прэзыдэнт. Першыя ўсенародныя выбары лідэра краіны ў Фінляндый адбыліся ў 1995 г. Дагэтуль кірауніка дзяржавы абірала калегія выбарцаў.

Для Фінляндый гэта быў пераломны час. Уесь пасляваенны перыяд яе палітыку вызначалі асаблівия адносіны з СССР. Таму і стаўленне да яе на Захадзе было насыцярожканным. Існаваў тэрмін «фінляндызацыя», гэта значыць ціхае пашырэнне савецкага ўплыву, якім палохалі Эўропу. Аляксандар Салжаніцын пісаў, што Фінляндия «ўжо страчаная» для Захаду. Фіны сапраўды былі,магчыма, апошнімі хаўрусьнікамі СССР і нават не хацелі прызнаваць незалежнасць братнай Эстоніі, пакуль Саюз не перастаў існаваць.

Распад СССР паставіў краіну ў цяжкае эканамічнае становішча і прымусіў наноў вызначаць сваё месца ў сьвеце. Новому прэзыдэнту ўдаецца арганізаваць эканамічныя інвестыцыі для краіны і, не парываючы сувязяў з Усходам, арганізуваць ус-

туп Фінляндый ў Эўразія. Пасля гэтага пачалі казаць, што на змену «фінляндызацыі» Эўропы прыйшла «эўрапеізацыя» Фінляндий. У перадвыбарную праграму Ахтысаары ўваходзіў актыўны ўдзел краіны ў міжнародных спраўах. Ужо тады ён адыгрываў не апошнюю ролю ў вырашэнні праблемаў былой Югаславії. Праўда, пазыцыя Ахтысаары па Босьніі не выклікае падтрымкі ў яго таварышаў па сацыял-дэмакратычнай партыі, і на чарговых прэзыдэнцкіх выбарах кандыдатам ад партыі праходзіць Тар'я Халонэн.

Ахтысаары працягвае займацца міратворчай дзейнасцю. Сярод аў-ектаў яго ўвагі — Сярэдняя Азія, Інданэзія. За дасягненне прымірэння паміж інданэзійскім урадам і сепаратыстамі Ачэхія яго летась вылучылі на Нобэлеўскую прэмію міру.

Дзейнасць Ахтысаары выклікае розныя ацэнкі. Расея і Сэрбія вінаваціць яго ў патураныні косаўскім сепаратыстам. Туркмэнская дысыдэнты — у патураныні рэжыму Туркмэнбашы. Бяспрэчна адно: Ахтысаары, як ніхто ў апошнія гады, спрыяў станаўленню сваёй краіны як актыўнага чынніка міжнароднай палітыкі.

Памежны стан

Там — Эўропа, Эўразьвяз і НАТА. Тут — цішыня закінутых хутароў. Пра Мёршчыну і Браслаўшчыну піша Сяргей Харэўскі.

Мяжка з Латвіяй — найстарэйшая ў Беларусі. Фактычна яна ўтварылася ў 1919 г., а заканадаўча была аформленая Рыскай дамовою 1921 г. Тая польска-латыска-расейская мяжка, што разорам праішла па беларускай зямлі, захавалася да сёньня. У Латвіі апынуліся Дзьвінск, Краслаўка, Рэжыца, дзесяткі беларускіх вёсак былое Віцебскае губерні. Старожытнае мястечка Друя пасеклі папалам. На нашым беразе застаўся Сапежын, а прадмесце Прыдруйск, што на другім беразе Дзьвіны, апынулася ў Латвіі. Па былой польска-латыскай мяжке праходзяць мяжкі Мёрскага й Браслаўскага раёнаў.

Мёршчына — надзвіва раўніны край, як для Плаазер ў Шырачэння разлогі пашаў і выганаў, з усюднай хваёвай стужкою на даляглідзе. У зіхоткі листэркі азёраў

глядзіцца неба. Мажныя каровы й мітусылівыя авечкі на зялённых-зялённых лугах у россыпах рознакаляровых валуноў.

Пра білазкасьць Латвіі нагадвае й назва вёскі Латышы, хоць латышоў тут даўно ніякіх няма. А вось дзеци амаль усе ў Латвіі. «Там, там», — няпэўна махаючы на поўнач, кажуць тут людзі. Там — Эўропа, Эўразьвяз і НАТА. Тут — цішыня закінутых хутароў.

Пра тое, што гасцей тут не чакаюць, у Мёрах пераконваецца адразу, як толькі захочаш пад'есыці. Адзіны рэстаран «Чайка» — «на спэцабслугуюванні», у кавярні «Маладзёжная» нічога гарачага яшчэ не гатавалі. А кошты сталічны! Пакуль зробяць гарачы рыс з сасікамі, у пустынным шэрым будынку кавярні можна агледзецца. Усё ж, Мёрскі манастыр згадаў у сваім таставамэнце Сімёон Полацкі. Пэўна ж, неяк быў ён звязаны з гэтым кутком.

Ніякіх манаstryроў на Мёршчыне няма. Затое ёсьць велізарны й прыгожы касьцёл, у якім вось ужо шмат гадоў шчытуе канонік а. Уладзіслаў Пятрайціс, які адрадзіў каталіцкі друк на беларуску. Разам зь пісьменніцай Ірынай Жарнасек ён пачаў выдаваць газету «Голас душы». Тады, у «перабудову», гэта была падзея нацыянальнага маштабу. Цяпер а. Пятрайціс ачольвае Мёрскі дэканат зь сямнаццаці парафіяў. Дзякуючы яго руннасці, беларушчына тут квітнеш. Тутсама ладзіцца штогод фест «Зорка Бэтлеему», што збірае па Калядах моладзь і дзяцей Віцебшчы-

Ідолта. Касьцёл, пабудаваны ў 1930-я гады.

ны.

Мёршчына — радзіма шмат якіх рэлігійных дзеячоў. Адсюль родам ксёндз і пісьменнік Ільдэфонс Бобіч, вядомы ў літаратуры як Пётра Просты, адзін з пачынальнікаў беларускага руху ў пачатку XX ст.; грэка-каталіцкі святыар Тамаш Падзява, тэоляг і сацыёлаг, педагог і публіцыст; яго паплечнік біскуп Часлаў Сіповіч, генерал ордэну марыянаў, заснавальнік Беларускага каталіцкага місіі ў Брытаніі.

Ня пройдзе мінак і міма помніка ненароджанаму дзіцяці, работы скульптара Алеся Дранца, што стаіць перад касьцёлам. Ёсьцека ў Мёрах і выдатны гісторыка-этнографічны музэй. Зусім не савецкі. Адкрыты яшчэ тады, у 1994. Яшчэ адзін душэўны краязнаўчы музэй у

школе. І імпазантная капітальная набярэжная, даўжынёй у паўкіляметра, з масткамі й парапэтамі, сходамі й лавамі, над чысьцоткім Мёрскім возерам. Патэнцыял велічэны. А вось жа сёньня падарожжа на Мёршчыну — экстрым. Мабільная сувязь зынікае. Пра інтэрнэт маўчу. Начаваць і сталавацца турыстам у Мёрах няма дзе. У лесе таксама! Но памежжа.

Па дарозе на Другую, у бок самай мяжкі можна ўбачыць найпікавейшы помнік дойлідства — касьцёл Маці Божай Шкаплернай, пабудаваны ў 1930-я. Суворая й ляканічная, яго архітэктура выклікае ў памяці вобразы ранняга Сярэднявечча. А між тым гэта бэтон і цэмант. На імшу сюды збіраецца багата народу. І паркуе свае ровары пад касьцёлам. У цішы над-

Мёры. Помнік ненароджаным дзесяці.

Друя. Барысаў камень.

Слабодка. Помнік Эўфрасінні Полацкай.

вячоркам чуваць толькі рып пэдаляў і шоргат гумовых колаў па пяску.

Дарэчы, на Мёршчыне на самреч багата помнікаў дойлідства. Мала хто й ведае, напрыклад, пра старажытную званіцу XVI ст., што зьбераглася ў раёне хутароў Навала-ка, недалёка ад Новага Пагосту, калёну ў гонар нашае Канстытуцыі 1791 году ў Лявонпала! ці пра татэйшыя стараверскія цэрквы. Дзіва што: да «абласнога цэнтра» 200 км, а да Менску — 250! Але найпершая проблема тут не адлегласць, а поўная адсутнасць хоць якое туры-

тычнае інфраструктуры. І зняллюдзенне. Пакрысе ўздоўж мяжы затуха жыцьцё, зарастаюць вербалозам былыя вёскі, хутары. Зынкаюць у дзірване коліс брукаўныя дарогі.

На Браслаўшчыне — тое самае. Але тут сустракаюцца ўжо й закінутыя фэрмы, нейкія савецкія разваліны... Перарэзаныя, а некалі бойкія, дарогі ў Латвию й Літву. Мяжа. Разышліся берагі. Бальшыня тутэйшых некалі зъехала туды на заробкі. А цяпер ім на Бацькаўшчыну не даехаць. Дарагія візы й білеты, тлум з дакументамі. Высьвятляеца, што дастаць пропуск у памежную цяпер зону надзвычай цяжка і для саміх беларускіх грамадзянаў. Усё залежыць ад ласкі старшыніяў сельсаветаў. Паспрабуй тут дамоўся, калі прыехаў ўз Віцебску ці Менску! А калі яшчэ й начальнік не зь мясцовых...

Друга сёньня — суцэльная руіна. Адно толькі адноўлены касыцёл і кляштар бэрнардынаў упрыгожваюць навакольле. Некалі акурат тут і быў закладзены славуты асяродак беларускіх мэрыянаў. Побач з падмуркамі старажытнае сынагогі — нядыўна пастаўлены мэмарыял на месцы адной з самых вусыцішных магілаў Беларусі. Тут увадначас былі забітыя больш як 700 чалавек, жыдоў з Мёраў, Друі й Лявонпалаю. Хоць помнік быў пастаўлены рупнасцю саміх габрэяў, улады пасыпшаліся прычапіць тут шыльдичку са сваім гербам і няўзядным надпісам «Войнскае пахаваныне. 5747». А мэмарыял ужо зацягваеца дзірваном. Тутсама, у Друі, захаваўся ювелірны жыдоўскі інэкропаль, на якім ацалел надмагільны ажно з XVII ст. Магутнае ўражаныне. І ад маштабаў і ад ашчаднага дагляду. «Во, як габрэі пра сваіх мёртвых клапоцяцца! А нашы й пры жывых наш-чадках рады не дадуць», —

Люд на памежжы моліца да Каралевы Азёраў, Маці Божай Браслаўскай.

кажа мне выпадковы мінак, тутэйшы. І праўда, хрысьцянская могілкі ў гаротным стане. Дзікасць і запусьценьне.

А дзьвіна тут магутная. Велічна й годна нясе свае пругкія воды да мора.

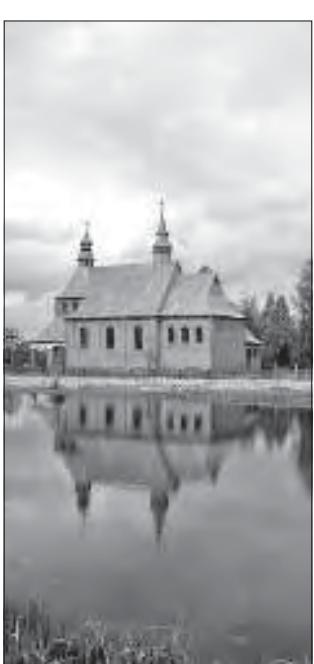
На сутоку з Друйкаю — адзін з Барысавых камянёў. Цяпер расколаты. Тут ціхімі летнімі вечарамі рыбакі адзначаюць свой улоў. Бітае шкло. Нехта немаведама дзеяла чаго запіцкаў старажытны камень саліркою.

На tym беразе — Латвія, колішні Прыдруйск, цяпер

Піедруя, НАТА, патэнцыйны праціўнік. Дамы, прынамсі, з вокнамі ў дахамі. Зіхціць купалы царквы й касыцёлу. Спакой і пэўнасць. Навюткая латвійская застава. Ахайна ѹ дыхтоўна. Кацеры і надзіманія чаўны памежнікаў выглядаюць цацачна. Але ўсё тут сур'ёзна. Туды дарогі нам няма.

Мужыкі абапал ракі будзяць рыбу. Стаяў, глядзеў. Думаў, а мо зачэпіцца кручкамі сыпнінгаў. Не чапляюцца. Чыя рыба смачнейшая?

У вёсцы Мяжаны, рыхтык у якім турыстычным буклете, зграбны касыцёл адлюстроўваецца ў ставе. Касыцёл Маці Божая Анёльская тут пабудаваў польскі дойлід Юліуш Клос у 1933 г. Ён збудаваў паў-Браслава ў памяці любімі гэтымі край. Стары драўляны касыцёл, што ўлады не давалі давесыці да ладу, згарэў у 1985. Але праз дзесяць гадоў яго аднавілі, з цэглы, паводле праекту Ўладзімера Папругі, дойліда-рэстайлера зь Менску. Прарорцы ѹ абрыйс

Ідылія пры мяжы. Касыцёл Маці Божай Анёльскай у Мяжанах.

Знаёмы персанаж. Скульптура працы Пятра Зяляўскага.

Памежны стан

Касьцёл Святых Пятра і Паўла над Дрысьвянцкімі разлогамі.

Працяг са старонкі 23.

былое съвтыні были ўзноўленыя дакладна. Па старалікі касцялак на гары, а пад ім стаў, вакол вады ўсё скосана, стаяць лавы, шапацяць маладзенькія вербы, цікаўна сочыць рудое жэрабя... За імі пустыя навюткія дамы. Арагарадок.

«Ня месныя» замест «тутэйшых»

Мястэчка Слабодка, што высока пасела на стромых гарах, крыху вырасла. Вялікія дамы началі налазіць адзін на адзін. Ціпер тут не рухомасць каштую як пад Менскам. Таму й лезуць. Вакол высачэнага касьцёлу — кветкі, газоны, новая скульптура съвятой Эўфрасінні Полацкай. А вось жа хаты славутага разьбяра Пятра Зяляўскага я ўжо не знайшоў. Распытацца ў людзей не атрымалася. «Я не местны», — усё часцей можна пачуць у гэтых краях. Некаторыя скульптуры гэтага на-

роднага генія, старога Зяляўскага, які не даваў спакою ані ўладам, ані касцельнай грамадзе, зъберагаюцца ціпер у браслаўскіх музеях.

У Браславе, насуперак настойлівой рэкламе, таксама мала дзе можна прыткнуцца. Два невялікія гатэлі запоўненыя цалкам. У адзінай тутэйшай рэстарацыі тол-

кам не паясі. Затое на разывітаныне бармэнка раіць прыйсці сюды вечарам на танцы. І праўда, маладухі тут ёсьць рэзвыя... Яшчэ можна сходзіць у кіно, паглядзець альбо жахі, альбо... жахі. Культурная палітыка.

Коліс брукаваныя съежкі на Замчышча шчодра заклалі асфальтам. Каб на-

чальства ў машинах ня трэсла. А старасьецкія будынкі вакол як былі ў занядбаныні, так і стаяць, чакаючы гаспадарскіх рук. Адно толькі, касьцёл стаў нібы нават большым. Вакол яго не съціхае праца нават на зымярканыні. Толькі падчас імшы становіща ціха й урачыста. Тут шанаваны ўсімі каталікамі санктуарый Каралевы Азёраў — Маці Божая Браслаўская. Гукі съятое імшы й съпевы літоцца над вечаровым Браславам. Маці Божая Валадарка азёраў, маліся за нас!..

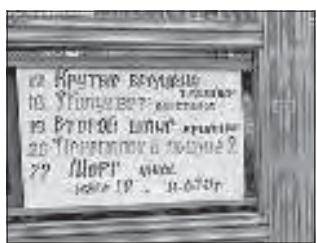
На цывінтары гарэзяць дзеці, чакаюць бацькоў. Шэпчуцца ў кутку дзяўчата: «Ну да! Так я шчас і пайду! Вой... нада ж у касьцёл зайсьці, паставіць, пакуль маці дахаты ня пойдзе...».

Як і дваццаць гадоў таму

Зрэшты, слайны Браслаў жыве паўнавартасным жыцьцём. Дзякуючы касьцёлу, музэям і тлумам турыстаў, што наводзяць тут вэрхал трэх месяца на год... Так-сяк, але даглядаючы тут вакол дарогі, неяк крутыцца тубыльцы, спрабуючы зарабіць, прымаючы, частуючы й возячы адпачываючых.

Цілі-цілі-цілі-бом! Мірны атам — у кожны дом! Ігналінская АЭС на тым беразе.

Афіша браслаўскага кінатэатру. Што выбраць?

Але ўжо за якіх кільмэтраў дзесяць у бок мяжы съяды чалавечага існаванння зноў прападаюць. Малады камарыны лес становіща ўсё гусьцейшым. Абапал дарогі велізарныя падмуркі некалі ладных хатаў.

У Дрысівятах усё тое ж смае, што й было гадоў дваццаць таму. Толькі стала меней людзей, меней машынай, меней быдла. Німа ў іх і літоўскіх візаў. Дый ня ездзяць нікуды. Бесправоўе ён нэндза. Адно толькі касыцёл для некаторых — збавеньнем. Праўда, да новага туэйшага ксяндза ставяцца насыцярожана. Разгаварыць людзей, у чым справа, ня здолеў. Але, кажуць, дзецы яго любяць. Імкнунца ў касыцёл. «І мае туды ходзяць», — кажа загадчык дрысівяцкага клубу. «А Вы самі?» — «А я не мясцовы».

Высьвятляецца, што загадчыкам клубу працуе былы выпускнік Горацкае сельскагаспадарчае Акадэміі, сам родам з Дубровеншчыны. Заробкам у 400 тыс. задаволены. Іншыя працы ў ваколіцах німа. Але як жонка, былая настаўніца, цяпер бяз працы, ды двое дзяцей, то заробак гэты... Толькі азёры й ратуюць — рыба. Дзякаваць Богу, тут яе шмат.

Ідучы па вуліцы Замкавай, з трох хат, падняўся да касыцёлу Святых Пятра і Паўла. Таго самага, у беларускім стылі, што пабудаваў у 1928 годзе Леў Вітан-Дубейкаўскі. Адсюль, са спарадкаванага, нарэшце, касыцёльнага цывинтара, адкрываецца эпічная панарама на неабсяжныя тутэйшыя азёры, краі якіх сыходзяць за даляг-

ляд. Чысьціня й нішчымнасць.

А на другім баку — ва ўсёй сваёй красе Ігналінская АЭС. І дымок там і пара, рыхтык як зь вяскове хаты. Поўнай нечаканаасцю для мяне стала тое, што ГЭС «Дружба народаў» пасярод Дрысівятаў належыць...

Літве. Як мае быць, плот, дрот. Тутэйшы люд тут болей ні пры чым. Стоячы гэтае блізка, разумееш усю сутнасць «клопату» пра экалёгію Браслаўскага краю цяперашніх уладаў. То бок сам факт АЭС на беразе Дрысівятаў яны не аспречваюць, бо ж тады трэба замахнунца на савецкую практику, а гэта для іх съятое...

А вось жа паспрабаваць падпакудзіць суседзямлітоўцам, запярэчыўши

плянам стварэнняя радыяцыйнага магільніка пры самой Ігналіне, то гэта можна. Зрэшты, Москва й не такому навучыць. Літоўская грамадзкасць бязглуздых пратэстай не заўважыла, а вось эўрапейскія палітыкі яшчэ

раз пераканаліся, з кім маюць справу ў Менску. Культура палітыкі.

Дарэчы нагадаць, што калі рабілі радыяцыйны магільнік у Маларыце, каб закапаць расейскае «дабро»— заражаны радыяцыйны грунт, што выявілі ў цэнтры Берасця, пры чыгунцы, нікога не пыталіся. Ані саміх жыхараў Маларыты, ані суседзяў за Бугам.

Зрэшты, шматлікія замеры ў раёне Дрысівятаў за апошнія гады ніяке радыяцыі тут ня выявілі. Ды ў электрычнаасць слоды, да нас, ідзе акурат з тae Ігналіны.

Дарога за Дрысівятаі, ужо цалкам грунтовая, праз Опсу, вядзе да Відзаў. Шыкоўная касыцёлы ў Пеліканах, Опсе і Відзах, што ўзвышаюцца над маленькім мястэчкамі, здалёк выглядаюць ужо зусім сюрэралістычна сярод зьдзічэлага навакольля. Нават ня ведаю, ці цешынца, што ў Відзах зrezалі стары парк на плошчы. Нібы я старых дрэваў шкада. І ве-

даю, што з гэтай уладаю тут нічога добра га ня будзе... Але раскрыўся від на пекны касыцёл, і нібы ў вачах пасьвятлела. Ці тое завеща надзей?

Вакол, колькі сягае позірк, не відаць ні слупоў, ні дратоў, ні якіх машин. Спыніўшыся, нават не пачаеш сабачага броху. Затое можаш убачыць лася, які паважна ў салідна будзе разглядцаць цябе, з адчуваньнем уласнай поўнай перавагі. Жоравы ходзяць зусім блізка, здаецца, і рукою бы дастаў. Шустрыя бабры ўжо завалілі былья мэліярацыйныя каналы. Тупік. У засені старых прысадаў, у якіх надвячоркам шнуруюць кајаны, пабачыў руіны велізарнага дома. Пэўна ж, вось тут віравала жыццё. Людзі, што съязтвалі сюды гэтыя велізарныя валуны, рылі склены, ставілі ставы, садзілі ліпі, думалі пра ўнукай. А сёняня ён не разъбярэш, дзе хто ён чиё тут што.... Пры мяжы.

**Здымкі аўтара і Алеся
Матафонава**

Відзы. Парк сякуць — трэскі лятуць.

Шчаўе

Піша Сяргей Харэўскі.

Гэтая трава з гароду — ці ня самы адметны элемэнт нашае кухні. Шчаўе займае ў кухні беларусаў непараўнальная большасць месца, чым у суседзкіх. Гэта ня дзіва, калі ўлічыць, што ў нашым краі ў дзікім стане расце дзвятніцацца відаў шчаў! У ежу і ў якасці лекаў выкарыстоўваюцца толькі пяць. Усе віды шчаўя — вітамінныя й лекавыя расыліны, што маюць унікальныя ўласцівасці паліпшаць страваваньне, загойваць раны, спыняць кроў. Усе яны карысныя пры захворваньнях печані й жоў-

цевага пухіра, пры анэміі, сардечна-сасудзістых хваробах.

Навасірская дасыледчыца А. Майнічава, у сваім артыкуле «Питанне переселенцаў из Белоруссии в Сибірі. Конец XIX—первая трэць XX в.», піша, што збор шчаўя быў выключна беларускім заняткам на выгнанні. Шчаўе тамака не нарыхтоўвалі ані расейцы, ані ўкраінцы. Сібірская ж абарыгены наагул яго не ядуць. Дарэчы, не шанавалі шчаўя й нашыя татары, знаныя агароднікамі.

Між тым, традыцыя ўжывання

шчаўя ў ежу ўзыходзіць да старажытнага Рыму. Шчаўе згадвацца ў камэдыйях Плаўта, вершах Вэргілія, у «Натуральнай гісторыі» Плінія Старэйшага.

Шчаўе было добра вядомае і ў ісламскім съвеце. Арабскія трактаты апісваюць лекавыя ўласцівасці шчаўя кілага садовага. А Авіцэна паразноўвае яго зь дзікім, што на ягоную думку «ва ўсіх адносінах мацнейшае за садовага».

Кісьліна шчаўя залежыць ад утрыманні ў ім шчаўева-каліёвае солі. А вось смакавыя ўласцівасці вызначаюцца наяўнасцю шмат якіх незаменных для чалавека хімічных злучэнняў: арганічныя кісьліні (яблычная, цытрынавая, шчаўевая), бялкоў, цукру, фляваноідаў, караціну й цэлай плоймы каштоўных вітамінаў — В1, В2, С, К, РР!

Аднак менавіта з-за шчаўевае кісьліні ѹ яе соляў шчаўе нельга ўжываць пры мочакаменай хваробе, пры парушэннях абмену рэчываў, асабліва салівых адкладаньнях у арганізме. Наступствы для хворых людзей могуць быць цяжкімі.

Агульнае патрабаваньне да ўсіх страваў са шчаўя: вельмі добрая прамыўка лісьця, замочванье ў халоднай вадзе на якую гадзінку, кароткі тэрмін гатаваньня, літаральна колькі хвілін пасыля закіпаньня...

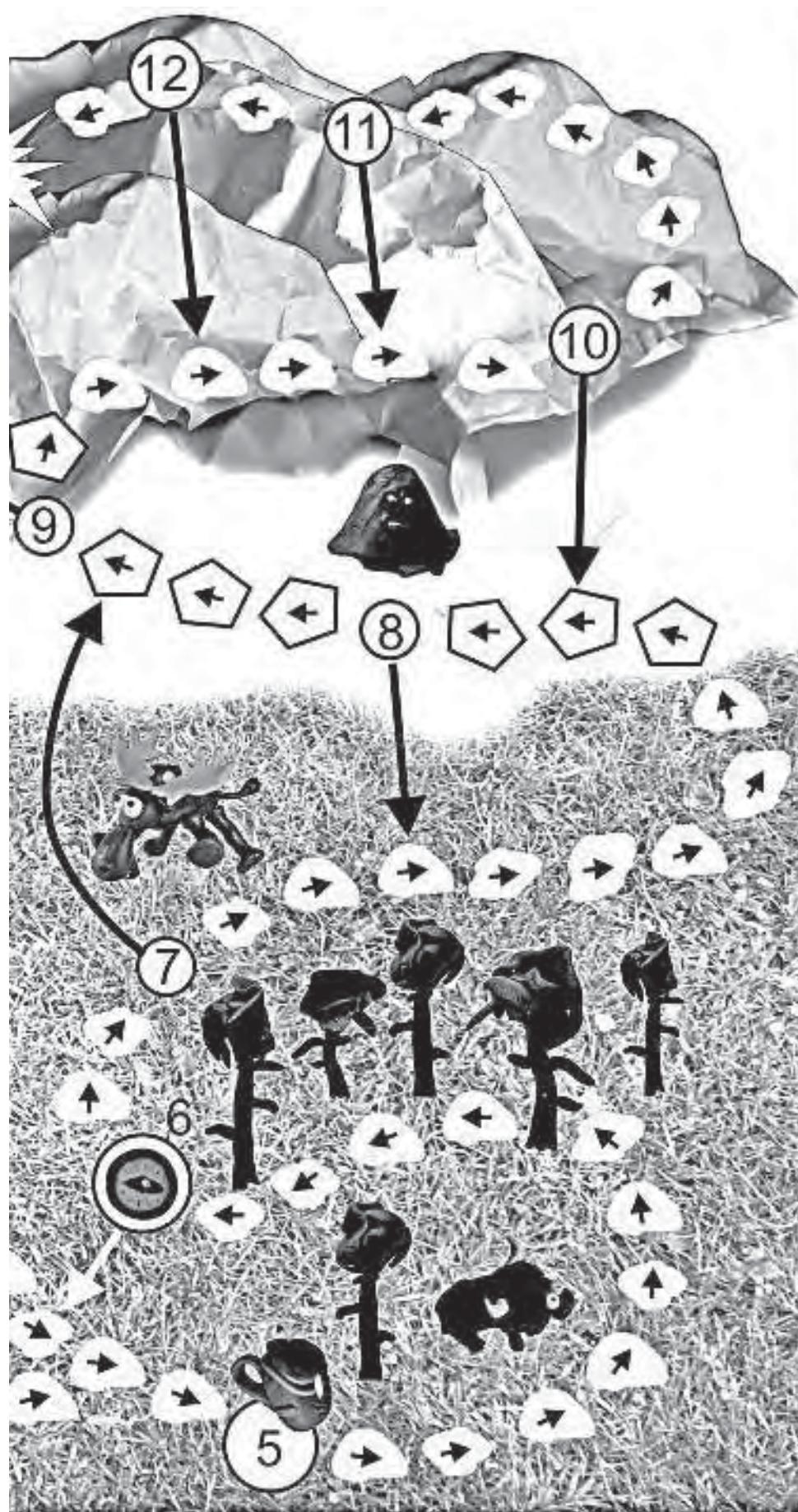
Ня варта забываць, што нашмат карыснай і ўежнай маладое лісьце шчаўя (зь іх утрымліваюцца пераважна цытрынавая й яблычная кісьліні), а старэйшыя, вялікія лісты са сцяблом патрабуюць пры гатаванні... крэйды, каб вывесыці ў ападак небяспечную канцэнтрацыю шчаўевае кісьліні. Для гэтага дастатковая аднаго грама крэйды на кілю лісьця.

Бадай, кожны беларус аднойчы ды жаваў той кіслы лісьцік праста з лугу. Маладое лісьце й плады ўсіх відаў шчаўя маюць вяжучы й абызбольваючы эффект, лісьце — гаючэ, супрацьзапаленчае, супрацьтаксычнае дзеянніс. Адвары са шчаўя паскараюць утварэнні жоўці, паляпшаюць работу пячонкі, здымаюць алергічныя запаленныя скуркі.

Спэцыфічны смак і магутнае тэрапэўтычнае дзеянніне робіць гэтую зялённую траву, што літаральна расце пад нагамі, — незаменным спадарожнікам беларуса.

У летні сквар можна вырабіць з маладзенчага шчаўя, напрыклад, не-

Кідайце кубік і хадзіце па каменчыках. Пераможа той, хто перши дойдзе да скарбу!

1. Старт!
2. Спусціцеся на лодцы ўніз па рацэ.
3. Адлачынак. Прапусьціце ход.
4. Вярніцесь за сякерыяй.
5. Заплечнік парвайся - прапусьціце ход.
6. Вы заблуквали.
7. Вас падвёз посъ.
8. Вы напружаліся прывіда.
9. Бусел дапамог вам перапяць праз горы.
- 10, 11, 12 - Вы скакуніся са скізкай гары ўніз.
13. Вас схану щмок! Вяртайцесь на старт (на нумар 1).
14. Вы перапяцелі на парашуце праз горы.
15. Дрыгва. Прапусьціце ход.
16. Скараціце шлях з дапамогай лодкі.
17. Адлачынак. Прапусьціце ход.

Капітан Тонак

Ля касьцёлу Святога Язэпа адкрыюць помнік Яну Паўлу II

Сын Лукашэнкі зацикавіўся гольфам

Днямі Віктар Лукашэнка наведаў гольф-клубу «Нахабіна», што пад Масквой, паведамляе расейская газета «Московский комсомолец». Газета звязае візит Лукашэнкавага сына з будаўніцтвам шыкоўнага комплексу для гольфу каля беларускай сталіцы.

Пад яго аддалі 318 га ў Калодзішчах — прэстыжным пасёлку на паўночным усходзе Менску. Там створаць поле чэмпіёнскае клясы на 36 ямак і пасёлак для гульцоў: гатэль на 100 месцаў і асобныя катэджы. Цэнтар мае адчыніцца ў 2010 г.

Гольф — дараўгі від спорту і лічыцца гульню ёю арыстакраты.

Толькі ці не паблытала газета сыноў? Гольфам мусіў бы цікавіцца ня Віктар, памочнік прэзыдента па бяспечы, а Дзымітры, малодшы сын, ён кіруе прэзыдэнцкім спартовым клубам.

Дарафеева рвецца ў Крэмль

Пасыль «Славянскага базару» зорка агіткампаніі

«За Беларусь» Ірына Дарафеева возьме адпачынак і правядзе 7 дзён на Кіпры. Пасыль працягне гастролі па Беларусі «Пад мірным небам» і запіша альбом ва Украіне.

Яшчэ ў бліжэйшых плянах съязначкі — сольны канцэрт у Крамлёўскім палацы.

Дарафееву ў Рэсе «раскручвае» кампазытар Кім Брэйтбург, які напісаў для яе песню «Дзяўчына на беразе», а для яе дэуту з Русланам Аляхном — «Сэрца зямлі май».

Съмерць на корце

У Баранавічах днём на тэнісным корце санаторыя-прафілякторыя «Магістраль» загінуў падлетак. На Віталя, вучня 5-й клясы гімназіі, упаў судзейскі памост.

Разграмілі два сельсаветы

26 чэрвеня разграмілі Бараздоўскі сельскі савет Аршанскага раёну. Супраць пагромшчыка — сына старшыні сельсавету — узбудзілі крымінальную справу.

29 чэрвеня падпілі Белькаўшчынскі сельсавет

7 ліпеня ля касьцёлу святыяго Язэпа ў Валожыні адбудзеца ўрачыстае адкрыццё помніка Папу Яну Паўлу II. Гэта другі такі помнік у краіне. Першы стаіць у мястэчку Мосар пад Глыбокім. «Але ж ён маленькі — кажа пробашч валожынскага касьцёлу **Генрых Аксалатовіч (на фота)**. — Вы паглядзіце лепш на наш, яго ж можна паставіць і ў стаілах».

Айцеп Генрых вядзе нас у касьцёл. Ян Павал, у чалавечы рост, яшчэ закручаны ў скотч. Помнік чакае пераносу на пастамэнт.

Помнік рабілі ў Польшчы. Скульптары далі зынжку: Замест дзесяці тысяч ва-

Верхнядзвінскага раёну. Гэта зрабіў 31-гадовы псыхічна хворы інвалід з Наваполацку. І на яго заведзена справа.

Цяпер Беларусь — частка Паўночнай Эўропы

Па выніках лёсаванья кваліфікацыйных раундаў эўрапейскіх футбольных клубных турніраў у Лізе чэмпіёнаў барысаўскі БАТЭ сыграе з кіпрскім «Алаэлем», а ў Кубку ЎЭФА — менскія і берасцейскія «дынамаўцы» з латыскім «Сконта» і «Мэталоргам» адпаведна.

Лёсаванье было паказальным для краіны. Упершыню ЎЭФА ўключыла Беларусь у паўночны рэгіён. Раней нас адносілі да ўсходнеўрапейскага рэгіёну.

Каб атрымаць 100 балаў, трэба слухаць NRM

Алена Цухловіч з Крупак і Таня Варажбіцкая з Негарэлага здалі тэсты па беларускай мове на 100 балаў. Дзяўчатаў займаліся беларускай мовай са школьнікамі настаўнікамі, і

ложынцы заплацілі сем.

Валожынскі касьцёл знаходзіцца на цэнтральнай плошчы гораду.

Ксёндз Акалатовіч паказвае новыя пастамэнты ля касьцельнай званіцы: «Хачу паставіць скульптуры Матачкі Божай і Езуса. Дарога вядзе да ЗАГСу, дык каб маладыя пасылья плюбую ехалі ўскладаць кветкі сюды, а не да Леніна».

Адкрыццё помніка адбудзеца ў 12.00 7 ліпеня. Мае быць біскуп Антоні Дзем'янка. Накіравалі запрашэнне і новаму старшыню Менскага аблвыканкаму Леаніду Крупчу, але адказу пакуль не было.

**Зыміцер Панкавец,
Валожын-Менск**

не карысталася паслугамі рэгістыраў. Сярод улюблёных пісменнікаў дзяўчат — Быкаў, Мележ, Шамякін, сярод музычных гуртоў — «NRM».

Сканфіскавана 800 кг сала

Двое грамадзянаў Украіны спрабавалі падпольнымі дарогамі ўвезыці ў Беларусь больш за 800 кг сала. Кантрабандысты перавозілі нацыянальны прадукт на дзівюх падводах. Апроч сала памежнікі знайшли яшчэ і каля 40 кг памідораў і больш за 100 найменніяў прамысловых тавараў.

Новы мост на Убарці

27 чэрвеня ў Лельчицкім раёне адбылося адкрыццё новага мосту цераз раку Убарць на дарозе Тураў — Лельчицы — Славечна — мяжа Украіны. Мост мае ўдоўжкі 148 метраў.

**Наталка Харытанюк,
Зыміцер Панкавец, МБ;
з выкарыстаннем інф.
«Звязды»,
«Эўрарадыё»,
БелПАН, Народных
навінаў Віцебску і
ў.л.інф.**

АНАТОЛЬ КЛЯШУЦЬ

ІМПРЭЗА**Сустрэча са Зынічом**

У пятніцу 6 ліпеня ў Менску, у памяшканьні Беларускага ПЭН-Цэнтру адбудзеца прэзентацыя кнігі вершаў вядомага паэта Зыніча — інака Мікалая (у съвеце Алега Бембеля) «За мурам» з удзелам аўтара. У імпрэзе возымуць удзел бард Андрай Мельнікай і сыгравачка Кася Камоцкая.

Пачатак а 18-й. Адрес: вул. Казлова, 7—101. Ухад вольны. Даведкі па т.: 571-26-11, 307-27-13.

ВЕРА**Мошчы апостала Луکі**

8 ліпеня ў Менск прывезуць голаў апостала Лука, аўтара аднаго з чатырох Эвангельляў і першага іканапіса. Доступ да мошчай

У праграме:
трыццаць гуртоў;
канцэрт «Вольная сцэна» для музыкаў,
якія не прыйшли адбор
(19 ліпеня а 16-й);
конкурсная праграма;
N.R.M., «Палац»...

Візы: на сайце <http://bas.racyja.com> — анкета для збору заявак. Першыя сто чалавек, якія ёсць запоўняць, атрымаюць візу хутка.

Даезд: з памежнага гораду Кузыніца-Беластоцкая будзе арганізаваны бясплатны аўтобус да Гарадка. То бок можна самастойна даехаць да Горадні, а адтуль на цягніку да Кузыніцы. Бясплатны аўтобус будзе ад'яджаць 19 ліпеня а 15-й (час польскі).

Каб трапіць на гэты рэйс з Горадні, трэба выехаць у 14.45 (час беларускі) на цягніку з чыгуначнага вакзалу. Даведкі па т.: (029) 939-40-62.

Інфармацыя пра платны рэйс зь Менску праз т.: 622-57-20

РАСКОПКІ**Шукаем горад Казімер**

10 — 31 ліпеня добраахвотнік запрашаюцца ў археалагічную экспедыцыю на раскопкі былога гораду Казімер, які існаваў у XVII ст. Раскопкі будуть праводзіцца ў вёсцы Карапеўская Слабада-2 (Краснаўскі сельсавет, Светлагорскі р-н). Даведкі: (02342) 4-76-13, e-mail: asvietka2@tut.by (Тэльман Маслюкоў); (029) 567-59-22, e-mail: habdank@rambler.ru (Сяргей Рассадзін).

Раскопкі пад Адрубамі

30 ліпеня — 12 жніўня ў Светлагорску арганізуецца моладзевая археалагічная экспедыцыя. Месца раскопак — каля вёскі Адрубы Кабанаўскага сельсавету (Жлобінскі р-н). Экспедыцыю ладзіць Таварыства беларускай мовы. Раскопкамі кіруе навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Акадэміі навук. **Прыём заявак на ўдзел — да 15 ліпеня.**

РОТЕРВАНДЭРРІДЕН. «ЭВАНГЕЛІСТ ЛУКА, ЯКІ ІМАЮІ МАДОНУ»

ня. Даведкі па т.: (02342) 3-43-12 (Вадзім Богдан), (029) 709-04-33 (Андрэй Музычэнка), e-mail: ekspedycija@tut.by. Падрабязная інфармацыя: <http://svetlahorsk.belarda.org/info/abviestki>

ВЫСТАВА**«60&30 »**

4 ліпеня а 17-й у Нацыянальным мастацкім музеі адбудзеца адкрытыя выставы «60&30» Людмілы і Максіма Пятруляў. Максім Пятруль — малады скульптар, Людміла Пятруль — мастачка, якая займаецца карцінамі-дыванамі. **Выставка працягнется да 30 ліпеня.**

ТЭАТАР**Купалаўскі тэатар**

- 5 (чц) — «Тутэйшыя»
- 6 (пт), 8 (нед) — «Сны аб Беларусі»
- 11 (ср) — «Ромул Вялікі»
- малая сцэна
- 9 (пн) — «Апэльсінава віно»

КАЛІ Б...

...улады выкарысталі факт стварэння арганізацыі «Белая Русь» для паляпшэнья міжнароднага іміджу.

Беларускі дыпламат: «Вось бачыце — мы выканалі патрабаванье апазыціі: ладзім беларусізацію на дзяржаўным узроўні».

Памежны стан

Там — Эўропа, Эўрасаюз і НАТО. Тут — цішыня закінутых хутароў. Рэпартаж з Мёршчыны і Braslaŭščyny Сяргея Харэўскага.
Старонка 22.

СЕРГЕЙ ХАРЕУШКІ

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

У чацвера ў 17.30 на ўправе БНФ пройдзе прэзентацыя кнігі «Брату» Паўла Севярынца

КНІГІ

Спадарства, умайкнігаборы німа! І-тат. Зборутвораў М. Танка ў 13 тамох. Падкажэце, дзе можна набыць. Анатоль Сідарэвіч. douhiles@mail.ru

Прапаную кнігі: Л. Геніюш «Словедзь», «Быкаў на Свабодзе», «Тэўтонскі орден», Ткачоў «Замкі і людзі», Ластоўскі, «Наша Ніва» 1906—1908, «Наша Доля» 1905, «Палітычная партыя Беларусі», «Беларускі кнігабор» ды шмат іншага, багаты выбор. Т.: 753-70-05

Абмен культуралігічнай інфармацыяй, кнігамі. Дашлою сьпіс прапланоў. Канферэнцыі, літаратурныя вечарыны, выдавецкія праекты. Ад Вас — капэрта са зворотным адресам, а/с 195, 220030, Менск. aleksnigi@mail.ru

ПРАЦА

Дзяйчына-філлягія шукае любую працу, звязаную з тэкстамі. Вялікі волыт працы. Т.: 174-98-91

А ТЫ ПАДПІШЫСЯ!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», прости падпішыце дамову. Дэталі — старонка 17.

У Будславе на фэсьце

заклалі Паклонную гару.
Старонка 16.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Бітва ў Івенцы

Дрэнная выйшла тут справа з-за крыжа хрысьціянскага. У Івенцы ёсьць касьцёл і цэрква. Цэрква перароблена з даўнейшага касьцёлу. Каталікі-мяшчане паставілі паслья «свабоды» 4 крыжы ў мястечку і хацелі паставіць пяты крыж каля цэрквы. І паставілі. Але па цяперашняму закону каталікі ня мелі права ставіць крыж свой каля цэрквы, і выйшаў прыказ земскага перанесці.

Калі прыехаў прыстаў выкапаць той крыж і пераставіць на могілкі, сабралася шмат баб. Бо івеницкія мужчыны блізка ўсе муляры і расходзяцца летам на работу.

Як толькі паліцыя пайшла з могілак, мяшчане забралі крыж і бочнымі вуліцамі панесьлі яго і ўкупалі зноў недалёка ад таго месца, дзе ён стаяў даўней, каля агароду Бурака. Тут паліцыя наляцела на народ з нагайкамі. У стражнікаў паляцелі камяні. Паўліна Мікуцкая съязгнула наўат стражніка з каня, хоць яна і яшчэ 4 кабеты былі пабіты нагайкамі. Адным словам, выйшла бітва.

Не абышлося і без крыві. Стражнікі пачалі страліць, і забіта была Нядзведзкая, старушка 63 гадоў...
«НН». №25. 1907

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская
шэф-рэдактар Андрэй Дынько
галоўны рэдактар Андрэй Скурко
мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі
заснавальнік Масцоўскі фонд выдання
газеты «Наша ніва»
выдавец Прыватнае прадпрыемства
«Суродзіны»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.
E-mail: nn@nn.by
On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос форматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф. Скарыны, 79. Рэдакцыя не насы адказнасці за зьвесткі рэзультатных абвестак. Кошт свабодны. Гасцінічныя абвесткі абрэгістраваныя пэрыядычнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыйчычны адрес: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 012206280014 МГД ААТ «Белінвестбанка». Менск, код 764.

Наклад 2239. Газета выдаецца 48 разоў на год.
Нумар падпісаны ў друк 23.00 04.07.2007.

Замова № 3608.

Рэдакцыйны адрес: Ракасоўскага, 102-71.